

1

7 כו * וְהָיָה כִּי תִבְּוֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה וִירִשְׁתָּהּ וַיִּשְׁבְּתָּ בָּהּ: ב וְלָקַחְתָּ מִרְאשֵׁית | כָּל־

א ויהי ארי תעור לארעא די יי
אקהד יחב לך אחסנא ותירתה
ותיתב בה: ב ותסב מריש כל

אבא דארעא
יי אקהד יחב

לקח בהיר

רש"י

(א) ויהיה כי תבוא וגו' וירשתה וישבת בה. מגיד* שלא נתחייבו בזכורים עד שכבשו את הארץ* וחלקוה (קידושין ל"ג): (ב) מראשית. ולא כל ראשית, ארץ* כל הפירות* חייבין בזכורים אלא ז' המינים בלבד (ספרי - זכורים ח' ג') נאמר כאן ארץ ונאמר להלן (ח' ה') ארץ חטוב ושעורה וגו' מה להלן מו"א* המינין שנשתבחה בהן ארץ ישראל אף כאן

א זה פי' וירשמה, ואמר עוד וישבת בה, אין ישיבה אלא אם כן כל אחד מכיר את חלקו, וזה לשמור ממה שדרשו חז"ל לדרך אגדה בספרי בשכר שמירש משג, ואין זה פשוטו (מ"ה), וא"ת א"כ היה די לומר וישבת בה, ובכלל מאתים מנה, למה לומר וירשמה, וי"ל שאז היינו אומרים שמיד שכבשו חלק אחד וחלקוה וישבו בה יהיה חייב בזכורים, ת"ל וירשמה שרק אחר שכבשו את כל הארץ (מ"ל), ועיין במפרשים שהארכו לתרץ למה לא פירש זאת רבינו צ"י שופטים אלא מינוי המלך הלא גם שם כתיב וירשמה וישבת בה, והנריכותה שבגמ' (בשינוי קצת) בין מלך ובין זכורים, בזה הגדיל הקושיא שזריכותא זאת היא הנמנת שזריך לפרש זאת גם שם: (ב) כן הוא הגירסא בכתיב יד העתיקים ובספרים מדוייקים "אין" כל הפירות בלא ש"ן (וכן היה לפני המזרחי והג"א) ויותר מזה יש גירסא ואין כל הפירות בלא"ו, ולפי"ו אמר רבינו צ"י דברים, קודם מפרש אות המ"ם מתיבת מראשית (תיבת ראשית עגמה ומהיכן יודע חיובו הראשית מפרש לקמן סוף פסוק) שפירושו מקצת ראשית, שאם זכרו ג' אשכולות ענבים כאחד אינו חייב להביא רק אחד מהם והוא פשטות משמעותה של תיבת מראשית, וכן הוא בספרי מראשית אפילו

שבה ארץ* י
שמון. א זית
ל"ע: ורבע
מראשית. ו
שכרה"י כו
שינוי נוסחאות * משב
אחד, וגראה פיו
בפירוש בירושלמי
ונשאר בקושיא,
לבוש האורה מי
כאילו מקשה עו
הפירות חייבים
ודבש כתיבי צ"י
בספרי ובמס' ב
מקושר זית של
שנפ"מ להלכה ו
לזה מביא לשון
כמסקה חפוחיכ
שאוגר שמנו צי
פולטין שמן קי
פסול לזכורים)
כא"י, לזה אמר
שאינו דבש דבור
תמרים, משום
לפרש פירוש הו
לא נחשלה ועו
הפירות יעלה זל

אור החיים

אשר ה' אלהיך נותן לך, ודקדק לומר אלהיך, להעיר שעל מנה שיקבל אלוהותו עליו הוא נותן, צ' להורים הארץ מיושביה בגם שיש לו דבר המספיק לו בארץ) אף על פי כן יגרש אויבי ה' מארצו, והוא אומרו וירשמה, ג' ישיבת הארץ שהיא מורה בפני עצמה"ה) וכמו שמצינו כמה הפליגו רבותינו ז"ל (כתובות קי"א). במלות ישיבת הארץ, ד' הבאת הזכורים כאומרו ולקחת וגומר: ב. מראשית. י) פירוש שאם זכרו הרבה כאחת"ה) אינו חייב להביא כל

כו) א. ויהיה כי תבוא אל הארץ. אמר והיה לשון שמחה, להעיר שאין לשמחה אלא בישיבת הארץ על דרך אומרו (תהלים קכ"ו) אז ימלא שחוק פינו וגו'. אשר ה' אלהיך נותן לך נחלה וירשתה וגו'. לריך לדעת מה היא גזירת הכתוב"ה, אם ולקחת וגו' היה ליה למימר תקח מראשית כיון שהיא התחלת הכיווי, וגראה שכונת הכתוב היא שילו ה' ד' מלות, א' שידע בלבו כי לא זכרו ולא בעולם גבורתו צא לרשת הארץ אלא מתת ה', והוא אומרו

אור בהיר

א) פי' מה הוא הדבר אשר עליו בא הכתוב להשמיענו. (ב) ולא די בשם הוי"ה לבד, או ה' אלקים. ג) ואין תכלית הנתינה שהיה לישראל מדינה ככל הגוים. (ד) פי' חלק המספיק לדור צו. ומפרש וירשמה מלשון כי אוריש גוים מפניך, או לו יהיה שהוא מלשון ירשה ונחלה, מ"מ פירושו שהוא נעשה בעלה של נחלה זו, וזאת אי אפשר אלא כשבעלה הראשון עזב אותה. (ה) פי' אחר כל זה, אחר שידעת שהיא מתנה, ואחר שקבלת אלקותו עליך, ואחר שטהרת את הארץ מע"ו ומעוברי רגליו, אחרי כן מורה לישב בה. ונמה שפירשנו רש"י ראה שמאמר הכתוב כל המקום אשר תדרוך כף רגלכם בו לכם יהיה אינו תמיד ברכה, כי לפעמים קללה היא רח"ל עיי"ש, מוכן היטב לשון והיה כי תבוא שהוא לשון שמחה, כלומר שמחה היא דוקא כי תבוא שם בזופנים הנוכרים, משא"כ אם יחסרו תנאים הללו (מכ"ק מרן שליט"ה). (ו) ק"ל אות המ"ם של מראשית, שאם בא רק לדרשת חז"ל ולא כל ראשית, יותר הי"ל מפרשי האדמה ולא כל פרי, וגם נלמד מג"ש ארץ ארץ, ולמה צ"י לימודים. (ז) ממין א' כגון זכורו כאחת צ"י אשכלי ענבים.

ראשית אלא
(זכורים פ'
המינים נלמד
וכו' (מנחות
הפיו
ח) והיא לכאורה

אָבָא דְאַרְעָא דִּי תַעֲלָא מֵאַרְעָא דִּי
יְיָ אֱלֹהֵיהּ יִהְיֶה לָּךְ וְתִשְׁוִי בְּסֵלָא
פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְיֵא מֵאַרְצְךָ
אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ וְשָׂמַתְךָ

רש"י

לקט בדור

שבת ארץ * ישראל שהן ז' מינין (מנחות פ"ד): זית
שמן. א זית אגורי (ספרי) ששמו אגור בתוכו (ברכות
ל"ט): ודבש. ב הוא דבש תמרים (ספרי):
מראשית. אדם יורד לתוך שדה ורואה תאנה
שזכרה כ כורץ עליו גמי לסימן ואומר הרי זו
שנינו נטחאות * משבח הארץ.
אחד, ונראה פירושו שכן המ"ם ידענו שלא כל האילנות ופירות חייבים בזכורים ובא"ש לגלות אחת מהם חייב וכן איתא
בפירוש בירושלמי בזכורים פ"א ה"ג עיי"ש, אבל לפי"ק קשה למה לא די הג"ש ומה יאל לנו מן המ"ם, כן הקשה הרא"ם
ונשאר בקושיא, ונוכל לתרץ שכל מ"ם היינו אומרים שהג"ש לא לדבר זה אחת מדכתיב "כל" פרי האדמה (צל"ד), ובספר
לבוש האורה מיישב את השי"ן, וזה תוכן דבריו: רש"י אמר קודם ולא כל ראשית שדי באשכול אחד ובמאנה אחת, ואח"כ
כאילו תקשה על עצמו מנין אני יודע לפרש באופן זה אפשר שפירושו שלא כל מין אילנות חייבים, ועל זה חירץ שאין כל
הפירות חייבים וידענו זאת מג"ש, א"כ בהכרח לפרש את המ"ם כמו שאמרנו, ונכון: ג) הביא זאת כאן, הגם שזית שכן
ודבש כתיב בפ' עקב, לא כאן, משום שהכתוב אומר כל "פרי" שאין מפרישין בזכורים רק מפרי ולא שכן ולא דבש כדאיתא
בספרי ובמס' בזכורים, וכבר פירשה רבינו שם בפ' עקב שאין זו ז' דברים זית לבד ושמן לבד שאינו נקוד זית אלא זית והוא
מקושר זית של שמן, כלומר א"י משוכח לא בסתם זיתים אלא באותן זיתים העושים שמן, והיה די פירוש זה שם, אבל כאן
שנפ"מ להלכה ולמעשה פירשה ביתר ביאור שלא רק שהאדם יכול לעשות מהם שמן, אלא הם הזיתים בעצמן עושים השמן,
לזה הביא לשון חז"ל בזכרות ולמה נקרא שמו אגורי ששמו אגור בתוכו, ופירש"י מוזמן ללחם ממנו שאינו נבלע בפרי
כמעשה תפוחים ותותים אלא אגור כמעשה ענבים עכ"ל, אבל בירושלמי בזכורים פ"א ה"ג ח"ל ולמה נקרא שמו אגורי
שאגור שמו בתוכו וכל הזיתים מאבדין שמן אמר ר' חיינא למה נקרא שמו אגורי כל הזיתים ביורדים עליהם גשמים
פולטין שמן זה גשמים יורדים עליו ואגור שמו לתוכו עכ"ל, ולפי"ו נוכל לומר שאשמעין שאם נטף ממנו מעט שמן
פסול לזכורים (במ"ח), עוד י"ל הכוונה לפי שאמר שנסתבחה בהם א"י שפירושו שיש זיתים גם בשאר ארצות ולא משוכחים
כא"י, לזה אמר שיש במה להשתבח שאינם סתם זיתים אלא זית אגורי (קניול): ד) עיין באות הקודם, ואשמעינן כאן
שאינו דבש דברים שנסתבחה בהם א"י אלא דבש תמרים, ובזכורים נר"ך להביא תמרים לא דבש, ומה שהכתוב קוראו דבש, ולא
תמרים, משום שזה עיקר השבח שיש בהם דבש לרוב, כמו שאמר הכתוב ארץ זבת חלב ודבש (בד"א): ה) עתה חזר
לפרש פירוש המלות של ראשית כל פרי, שפירושו אותה שהתחילה (ביכרה) להיות פרי, ועדיין לא נקרא פרי גמור שעדיין
לא נחשלה ועתה ניכרת שהיא הראשונה (לא בשעת שכל האילנות ניכרו ונשלו) לזה עושה לה סימן שכשיבא העת ללקט
הפירות יעלה זאת לירושלים, ובעת התעסקו בה יכול לקרות לה שם בזכורים (רא"ם), ונקט תאנה לדוגמא וה"ה לשאר, וגמי

אור החיים

ראשית אלא אשר יחפון מכס, ומה שאמרו ז"ל
(ביכורים פ"א מ"ו) שאין להביא אלא משבעת
המינים נלמד הדבר בגזירה שזה נאמר כאן ארץ
וכו' (מנחות פ"ד): ואומרו כל פרי"ו פירוש כל
הפירות ששבתחי לך בהם הארץ:

אור בדור

ה) והיא לכאורה סתירה לרש"י ח"ל. ב) הלא מאומרו מארץ נשמע שאינו חייב אלא ארץ ישראל, וגם כבר אמר זאת בפסוק
א. י) ופירשנו שם במקומו שלא נמן ה' הארץ אלא לשם שנים ושייר לעצמו שנה הז'.

בְּשָׂנָא וְהִלַּכְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר
 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׂבֶן שְׁמוֹ שָׁם: ג וּבָאתָ
 אֶל־הַבְּתֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיָּמִים הַהֵם
 וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הִגַּדְתִּי הַיּוֹם לַיהוָה
 אֱלֹהֶיךָ כִּי־בָאתִי אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
 נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְתֵּינוּ לֵאמֹר: ל

וּתְהִי לְאֶתְרָא דִּי יִתְרַעֵי יי אֶלְהֵךְ
 לְאֶשְׂרָאָה שְׂכַנְתָּהּ תַּמָּן: ג וְתִיתִי
 לְבֵית כְּהֵנָא דִּי יְהִי בַיּוֹמֵי הָאֵנָן
 וְתִימַר לָהּ תִּיתִי יוֹמָא דִּין קָדָם יי
 אֶלְהֵךְ אֲרִי עֲלִית לְאֶרְעָא דִּי קָיִים
 יי לְאֶבְתֵּנָא לְמַתָּן לְנָא:

לקט בהיר

רש"י

הוא מין עשב חזק, והרמב"ם צ"ח המשנה גמי ידועה
 וזעריבי גמא"ס והכוונה בזה שירשום אותם בארץ דבר
 שחזמן כדי שיכיר אותם ומה שיחד גמי כפי הנהוג
 עכ"ל: (ו) משום שהבכורים נרץ לטפל בהם ולהביאם
 ולתנם לכהן בדרך כבוד גדולה וחשיבות כמו שאמר הכתוב
 ובאת אל הכהן אהה בעצמך והוא יותר מן קרבן שיכול להשתלח על ידי שליח, הוא אמנה שזאת דוקא לכהן שראוי לכך כגון
 פינחס או עלי, אבל אם אין שם כהן כזה יבא הכהן ויטול כמו תרומה ותרומת מעשר (מ"ל), או יאמר לפי שרץ לומר
 הגדמי היום לה' "אלקין" כיונו, כלומר אהה הוא שראוי להיות אלקין ולהשרות שכינתו על ידך, ואין הקב"ה מייחד שמו
 על הנדיק בחייו, וכן יעקב אע"ה אמר ופחד יחזק וכדפירש"י שם (ברא' ל"א מ"ז), יסלק אדעתך שכשאינן שם כהן הראוי
 לכך לא יביא בכורים או לא יאמר זאת, קמ"ל שכל כהן העומד שם לשרת בשם ה' ובשם כלל ישראל ראוי הוא לאותו אטלאל
 (ד"ד), והכלי יקר כתב שישלך אדעתך להמתין עם הבכורים לשבוע אחר כשכהני המשמורה הם במדריגה גדולה קמ"ל, וכן
 יש לפרש צ"ח שופטים אלל זקן ממרה שלא מאמר אמתי עד שיהיו סנהדרין מוכשרים יותר מאלו (צל"ד): (ז) אמירה
 הארוכה שאחר הנחת הבכורים היא אמירה לפני ה' אלקיך, ואמירה קלה זו היא לכהן שלוחו של הקב"ה הלוקח את הטעם
 מידך, והוא כמו התנלות שהביא מנחה קטנה כזו על כל החסדים שעשה עמו הקב"ה, לזה יאמר שהיא רק הכרת הטובה
 שזוה שהביא הבכורים הגיד ואמר שידוע ומודה שהקב"ה קיים שזעמו לאבותינו (מלבי"ם), ואינו אומר כמי ועולם ידי
 (גז"י), ומרגם יונתן הגדמי אודיך, דוגמא כשהמלך נותן לאדם שדה במתנה והוא מביא בכל שנה מנחה למלך מן פרי
 השדה, לא שהמלך נרץ לזה, אלא הוא ענין כבוד והכרת טובה, כמו כן מביא לה' מנחה והוא משלחן גבוה קוכה (בא"י),
 ולזה והלכת בעצמך אל המקום ולא ע"י שליח (חזק"י), ופי' מיצת כפוי לשון כופין את הקערה, כלומר אינו מחשיב את
 הטובה שעושין עמו ואינו מודה בה והופכה לרעה (במ"ח): (ח) אם הביא צ' פעמים בשנה אחת מצי' מיניו אינו קורא
 רק בפעם ראשון, הכתוב השמיענו זאת דרך אגב באומרו היום המיוחד (רא"ם), והאריך רבינו לומר ולא שחי פעמים,
 אפשר הכוונה שאפילו רוצה לומר צ' פעמים אינו ראוי, על דרך דאמרינן בשבת קי"ח הקורא הלל בכל יום הרי זה מתרף

ד ויסב כהנא
 קדם מדבחה
 ותימר קרב
 ארמאה בעי
 ונחת למצרינו
 והוה תמן ל

(ספרי - בכורים ח)
 להניף אותו
 הצעלים" ומנ
 קול" (סוטה ל
 המקום" ארי
 כשרדף
 חשב* לו המר
 חושב להם הכ
 א"י: וירד כ
 לבלותינו שאר
 מע
 שיינו נוסחאות - מעלו
 בקול רם, והכרת
 הקודש, ושם זה
 חסדי המקום ש
 מלאה כל טוב, ו
 האריך: יג) הו
 ראב"ע והרד"ק
 ומפסו את האבן
 מלה זרה, וכול
 רדיפתו ורלונו
 נראה מלשון הסו
 וזה ניחא ג"כ
 שהאבדות היה
 חז"ל: יד) ופי
 אלא וירד צמת

אור החיים

זה הבאת בכורים לפי שאינם שלו אלא מופקרת **ג. נשבע** וגו' לתת לנו"י) למעט הגר שאינו
 קורא (בכורים פ"א), ולא מיעטו אלא
 (לכל"י)

אור בהיר

יא) רבים מקשים מרש"י משפטים פסוק ראשית ביכורי שכתב להפך, אבל עיין במרחי ונגור ארי' שאינו מדברי רש"י ומטעם עמו
 שכתב רבינו המחבר ז"ל ובקטן ספרי רש"י אינו. וכן משמע קלה בינמות ע"ג, דלא קאמר שביכורים ישנו בשביעית משא"כ תרומה
 ומעשר שני עיי"ש. יב) היה די לומר באחי אל הארץ האחת. וכנראה שהמיעוט משמע ליה לרבינו מחיבת לתת לנו וגרים לא נטלו
 חלק בארץ. ודע שהרמב"ם ז"ל פסק בהירושלמי שמיביא וקורא, אבל רש"י לקמן פסוק י"א, ובעלי חוספי ר"י ור"ם צ"ב פ"א כתבו

ה. וענית

ציונים
 פ"ג א ביצד מפרשיין מוס' כ"ג דף פ"א: מ"י פ"ג מהלכות בכורים הי"ע: ב ביצד. מ"י ע"פ פ"ד הע"י:

שינויי נוסחאות
 פ"ג א הבכורים ניהולמי את הבכורים. בתוך ניהולמי לתוך. שבכרה נד"י בכורה. קושרו נד"י וקושרו וניהולמי וקושרו. ור"ש ניהולמי ר"ש וכו' נד"י. כן ניהולמי שזה. שיתלשו נד"י שחלט.

חידושי מהרי"ח
 פ"ג א נתייש ר"ח ור"ש אומר אע"פ כו' פי הרי"ב כו' ואינו יודע היכי מפיק ל"י מפר"י כו' עכ"ל. ולא על הרי"ב לבדו חלונתו רק שגם הרי"ש בשם הירושלמי כן הביא וגם פי הרמב"ם כן הוא והרי"ב הביא דבריהם ואם היה רוצה הרי"ב להביא סברת עצמו היה יכול לומר כן מה בשעת הבאה בעיני פרי תלוש בשעת הפרשה בעיני פרי תלוש רק נ"ל לומר דר"ש אחי לאפיקי מת"י דאמר תאנה שבכרה כו' ואפי' בוסר ופנין ואמר ר"ש דלא דאפילו בשעת הפרשה בעיני פרי גמור ולא פנין ובוסר ודר"ש מפ"י מה בשעת הבאה גמר פרי אף בשעת הפרשה גמר פרי ורק רק זהו מן הסברא דמתמט כשהם נגפרים מיד תולשין אותן ח"כ

תוספות אנשי שם
 פ"ג א במשע קושרו כו' פי אס רוצה לקרוא להם שם נמוכר או הוא שצריך לעשות כן אלא אם יראה לחולשם חמלה ואמר כן לקרוא להם שם א"י לזה ואפשר דמנח הכי מפני העשיית שם הוא חייב בכורים ואו לר"י ע"כ לעשות כן כדי שלא יעלו למקום דל"כ מן שהכל הפקד יעלו הכל ולא יאשר מנה להוציא בכורים (ש"י): ור"ש ר"ה ור"ש כו' היכי מפיק כו' לע"ד דלפ"ו ר"ש לא בני חלות משם אלא כלי' שהיו גמורין והא דקא' חלוש משום דקמת' דמלחא צהן גמורין חולשין אותן מיד השמח שפיר מסיק לה מפרי ור"ש מ' המנ"ס שני ור"ש מנו בשעת הבאה נצרך להיות פרי כי בשעת הפרשה נצרך

פ"ג א תאנה. מה שהקדים תאנה לאכול שלח ככחוב כחצתי במשנה ח' פ"ו דצרכות וועין במשנה ו' פ"ב דמעשרות]: שבכרה. פירש הר"ז ואפילו צוסר. ואפילו פנין. יושלמי. ונראה ללא דוקא והוא הדין קמדר לפחות מצוסר כמו שחצתי במ"ה פ"ה דמע"ש. אלא נקט צוסר שעדיין*) לא נא לכלל עונת מעשר וכו"ש ע"ס. ורמז"ס נצבורו פ"ב כחב ואע"פ שעדיין לא נשלו כל כרכס: קושרו בגמי. כחב הרמז"ס והכוונה בזה שירשום אותם נצמה דבר שזדמן כדי שיכיר אותם. ומה שימד גמי כפי הנהוג. ע"כ: ורבי שמעון אומר אף על"פ וכו'. פירש הר"ז דבשעת קריאת השם לר"י שהיו הפירות נחלוש. ואינו יודע היכי מפיק ליה מפרי דהא אף נמוכר פרי הוא וצפרט לאחר סגמנר נשולין: ב ב"ל העיירות שבמעמד. פירש

(*) ו"ל דצ"ל לאשמועינן שעדיין. פ"ג א גמי. ידוע. ובערבי גמאם והכוונה בזה שירשום אותם באיזה דבר שזדמן כדי שיכיר אותם ומה שייחד גמי כפי הנהוג ואמר הש"י בבכורים (דברים כו) ראשית פרי האדמה ואמרו חכמים בשעת הבאה בלכד יצטרך שיהיה פרי אבל בשעת הפרשה אפילו הן פנין כלומר שאינם מבושלים זה פ"ג א יורד אדם בתוך שדהו. נלע"ד דאע"ג דמן הראוי היה ליה לתייב בתוך גמנו דהא עדה נקרא של מניי הנוצה לרמז דגם לחטים ושעורים ראוי לעשות כן בשעה שמתחילין לעשות קנה נעלה אלא שלח מלאחי מי שדבר בזה. וצירוף מניח ר"ש אומר הבכורים אחד מששים פאה אחד מששים תרומה טעמה אחד מששים תרומה שאין העלים מקפידין עלי' כגון תרומת הכלבין והתוצוין והשעורים שנאדם אחד מששים ריב"ס דר"ק ז"ל אלא ה"ר שלמה שיריליי"ו ז"ל נראה שלח ה"י גורם נבא לפאה שכתב והא

פ"ג א ופ"י קמדר או פנים דבשעת הפרשה אין לר"י נגמר פרי. והא דלא נקט להו מנח דרך חשיבותן כמו שמכרים בקרא ארץ וגו' גפן תאנה ורמון הי"ע מדעבי למנקט להו דרך בכירותם דתאנה

משנה ראשונה
 דנחך הפרשה לחוד כגי ולא בני גם בחלות דולקת לכו הי"ע הפרשה ור"ש סבר ולקחת להפרשה וענין שחי הפרשות והפרשה דחלוש נגמר פרי דהא כתיב ביה פרי ולקחת מראשית כל פרי. אלא דלא חיקין כיון דלר"ש ולקחת אינה לקיחה ממש אלא הפרשה מני"ל דבחלות היא דלמח נמוכר לאחר שנגמר פריו להכי אמר דליף פרי פרי מהבאה מה החס בחלוש הי"ע בחלוש. והר"ז סתם מה בשעת הבאה פרי אף בהפרשה פרי קילו לטון הוא ור"ל מה החס פרי מלוש כו' ב ביצד מפרשיין את הביכורים. לכאורה ביה נראה שכל הי"ע הללו י"י לנהוג ג"כ במניחין מעשר שני לירושלים דמח"י שנה. וכן ה"ה דקמת לקמן הפחות והבכורים יולאין לקראתם כו' והחלו מכה לפניהם כו' כ"ו ראו לנהוג ג"כ במעשר שני וכן בעולוי נגלים. וז"ע אח"כ ל"ה מ"י לה חס. וק"מ יש לישב דביכורים דכתיב ביה שמהה ושמתה כלל הטוב שאדם מלקט תבואתו ופירותיו ושמת בהם כמ"ס הר"ז בפ"ק מ"י לכן מוכיח חכמים להניחן בשמחה אלא מעשר שני ועולוי נגלים לא אשתמי בהו שמחה ושמתה הנגלים אינה אלא נרגל ולא בעליהן. ויותר נראה שכל הביצד מפרשיין ומעשר שני היא מעבד עד עולוי נרגל שני ע"י שני פעמים וכן פי' רש"י בהדיא לענין ביכורים בפ"ק דסנהדרין ד' ע"ב

תעמד: מחב
 קרחת מלך:
 ראש המג
 ה"ה היו אומרי
 ה"ה היו אומרים
 ג תאנ
 לחיס:
 ה"ה ואין ציכונ
 ק"ה כל קי:
 ה"ה וצמוקין
 ינשים:
 לפניהם. ומנ
 ועטרה*:
 אית דלמנר
 לחרץ יומר
 שצנצנעט המי
 ד"ו וט
 ה"ה עוד יחבאר
 ה"ה המקום כי
 ה"ה מישאל ומתק
 ה"ה בתורה וכשנשי
 ה"ה עשרים וארב

מספיק ולפיכך אומר שאם קרא להם שם והם פנין באילנותיהם אינו צריך לקרות להם שם אחר לקיטתן וגמר בישולם. ור"ש אומר כמו שבשעת הבאה נצטרך להיות פרי כמו כן בשעת הפרשה נצטרך שיהיו פרי ולפיכך אומר שקורא אותם בכורים אחר לקיטתן וגמר בשולם ואין הלכה כרבי שמעון: ב ע"ו

דלא מני פאה אע"ג דשיעורה נששים משום דלא מני אלא ממנות כהניס ע"כ. ועוד פי' ר"י צ"ר מלי דקד ור"ש סבר מה בשעת הבאה פרי אף בשעת הפרשה פרי ואי אהה מולא כן אלא"כ קורא להם שם בחלוש: ב ב"ל העיירות שבמעמד. כל חנשי עירות שמתחשנין מתחום עיר של ראש המעמד שמתקנצין חנשי המעמד עמו דהיינו אותו שמשמש בחלוש דהיינו שמתענה אותו הימים הקצונים לו וקורא בחורה פרשיות הקצונות לו עם משמרתו כהניס שמשמשת אותו השבוע דכ"ד משמרות כהונה הוו וכגנן

י כ י כ
 ממהרת להנצל מקודם וכדכתיב האהנה מטעם פניה ואחר כך הגפן והרמון צסוף מדקלפיהו קשה ממשכל באיחור וזן מלך ב מעט נבאט לסימן: ג דלא הוקדש בקריאת שם רק בחלוש

י כ י כ
 פ"ג א ופ"י קמדר או פנים דבשעת הפרשה אין לר"י נגמר פרי. והא דלא נקט להו מנח דרך חשיבותן כמו שמכרים בקרא ארץ וגו' גפן תאנה ורמון הי"ע מדעבי למנקט להו דרך בכירותם דתאנה

שינוי סדר תוכן
 זכור אלו * גזמא סבניה ת. זכור יושלמי

אנשי מעמד: מתכנסות לעירו. של ראש המעמד. ולא היו מציאין ציבוריהם כל אחד צפני ענמו, משום דכרוז עם הדרת מלך: ולא היו נכנסין לבתים. מפני אהל הטומאה: ולמשבים. צדוקר כשהם משכימים: הממונה. ראש המעמד: קומו ונעלה ציון. ונדרך היו אומרים שמחמי צאומרים לי צימ ה' נלך. כשהגיעו לירושלים היו אומרים עומדות היו רגלינו צעריך ירושלים. צהר הציב היו אומרים הללוה הללו אל צקדשו. צעורה היו אומרים כל הנשמה

ההלל יה: ג תאנים וענבים. כשהם למים: והרחוקים מירושלים ואין ציבוריהם יכולים להמקיים כל כך: מביאין גרוגרות וצמוקים. חלמים וענבים יבשים: השור (*). הולך לפנייהם. ומקריבין אומר שלמים: ועטרה (**). שר זית בראשו. אית דאמרי לפי שהוא קרוז לארץ יותר מכל שאר

אילנות שצבעת המינים, דכתיב (דברים ח) ארץ זית שמן. ואית דאמרי לפי שאין בכל שאר אילנות של צבעת המינים (י ברו השור. **) ברו ועטרה.

פירוש המשניות להרמב"ם

המעמדות עוד יתבאר ביאור גמור במסכת הענית ומה שצריך לדעת בזה המקום כי בכל שבוע היו עושין מעמד אנשים ויועיס מירשאל ומתקבצים במקומות להתפלל ולהתענות ולקרות בתורה וכשנשלם מעמד ראשון מתחיל השני ועל זה הסדר עשרים וארבעה מעמדות כחשבון המשמרות

מלאכת שלמה

כ"ד מעמדות והיו מתכנסות כל אותן עיירות עם ציבוריהם לעיר שישב בה המעמד שעולה לירושלם עם משמרת הכהנים של אומר הסעוד והיינו דקאמר ציבורשמי ידעו ומכירו יהודים ומכירו דעו משמרת הכהנים והאל ראשונה למשמרות הכהנה ומכירו אנשי מעמד של חסדי ישראל מכיריהן שעלו לירושלם שכל להם בגורל אומר שצוד לעמוד על הקרבן: ולנין ברחובה של עיר. בין צעיר שעוברין בה לדרך בין צעיר שעוברין עד שצאין לעירו של ראש המעמד בין צעירו של ראש המעמד לנין כרחובה של עיר ונבקר מתפללין שם וכמו רבינו שמשון ז"ל והיינו דמנן פ"ג דמילה גני העיר שמכרו רחובה של עיר ונבג' מפ' ריש זו קדושה שמתפללין בו בעניות וצממדות ומתקין מן הספרים ומעמדות משום דמה ענין מעמדות לשם ושפיר גרסו' לי דמיירי נמעמדות מהולכי עם אנשי הצבורים דמתנן הכא. ע"כ הר"ש שירלייז ז"ל: ולמשבים. נראה שהוא שם פי השמחה וכמו

ציונים
ג הקרובים. שם פ"ב הלכה ה': והשור. שם פ"ד הט"ז:

שינויי נוסחאות
ב לעיר ציבורשמי לעירו. ברחובה גד"ג וד"ו ברחובות. ולא גד"ס לא. הממונה גד"ס ממורה. בית ציבורשמי ל"ג. ג התאנים והענבים גד"ס תאנים וענבים. הולך לפנייהם גד"ס עולה עמהם. ועטרת גד"ג וד"ו ועטרה וכו"ה נמשכ"ג וצירושלמי.

הידושי מהרי"ח

ואו הוא זמן קריאת שם ואדרבה לדעתו פי קושיית הרב הרי"ט רק על הרי"ש והירושלמי ועל פירוש הרמב"ם לדידהו צריך להרץ כן אבל לפי הרי"ב נראה דבכוון כתב יתור לשון שבהלכה כתב מה בשעת הבאה פרי אף בשעת הפרשה פרי דל"ת שיכול הן להפריש הן להביא כיכורי פרי אפילו שלא נגמרו ומה שכתב לסוף דרשעי יתור היה נראה אם היה כתוב ובשעת פ"ג ובשעת קריאת שם צריך שיהא בתלוש כמו בשעת הבאה וק"ל:

תוספות אנשי שם

שהיו פרי ולפיכך אומר שקורא אותם צבורים אחר לקיטום ונגמר כשולם ע"כ לומר מה שאומר אחר לקיטמן היינו דקמתא זו הוא גמר ציפולם ומדע דכפוק דלעיל מן הצבורים קניס נמוסו לקדקע ולא פליג ר"ש החס וגם לא אישתמעו לא האמי' ולא המפי' לכתוב דהיהו אחיס דלה גר"ש. אלא ודאי כר"ש נמי אחיס דמורה ר"ש שאם גמורין הם יכול לקרות להם שם אף בהמבור. ונגמרי' פשט דהר"ב לא הפיק לה ממנה פרי אלא משום דנעיק לקוח דנעיק דהבאה וכן דריש גמרי' דנעיק דמי' שחיה לקוחה והבאה כאחד ונלי' דכרי הר"ב מה בשעת הפרי הולשף אף בשעת הפרישה נעיק פרי חלשף ויהי' מן הקדקו וצממנת דהר"ק לא פ"ה המפי' ז"ל כלל וק' דשפיר קאמר רי"ש. ורבען נ"ע' חמוס נמשכ' להר"ב ז"ל צממנת על ר"י דר"י שבי

שפמ'מד' מתכנסות לעיר של מעמדה, ולנין ברחובה של עיר, ולא היו נכנסין לבתים.

ולמשבים קרמו ונעלה ציון אל בית ה' אלהינו: ג הקרובים מביאים התאנים והענבים, והרחוקים מירושלים גרוגרות וצמוקים. והשור הולך לפנייהם, וקרניו מצפות זהב, ועטרה של זית בראשו.

ואית דאמרי לפי שאין בכל שאר אילנות של צבעת המינים

י ב ין

לעולם יחד דכרוז עם הדרת מלך: ו שלם יתממא צהלה הטומאה מפני רצוי ודוקח האורים וכן י"ל דהר"ק: ז ר"ל כשהחיר השמר: ח ונדרך היו משוררים שמחמי צאומרים לי צימ ה' נלך. ולי"מ היה י"ל שדרכן היו משוררים כל ט"ו שיר המעלות ושם המזמורים האלו מעדים למה שמתקנו אלה שכל יום התחילו עם שמחמי צאומרים לתשובה על דברי הממונה שאמר קומו וכו' וכשהגיעו לירושלים עומדות היו רגלינו צעריך ירושלים צהר הציב הללו אל צקדשו וכו' ומסיימים צעורה כל הנשמה תהלל יה וגו' והמחילו בקדוש שציר: ט ר"ל מחלים וענבים יבשים: י המיוחד לשלמים: יא הוא המנובחר שבאילנות שצ"ח ועלהו רענן תמיד גם לגלויי דצבורים מו' מינין הן:

מישנה ראשונה

והכי תני לקמן הגיעו לעורה דכרו הלויס ארוממן וגו': ג הקרובים מביאין תאנים וכנבים. שהם יפיין מן הגרוגרות והגרוגרות מתקיימן יותר כרפי' הר"ב פ"ב דתרומות מ"ד: והשור וכו' ומצ הר"ב ונקריבין אומר שלמים. שהציבורים עושין קרבן והוא שלמים דלעיל פרק ג משנה ז':

הפארת ישקב' י"ג וכן אהר' ויא' יצוי' להבין כו'. לפי גירסתנו שלנו שם ומהי המשמרת היה עולה מיריחו לק"מ דמשמע דהיה עולה ג"כ לירושלם, אלה חמ"ה המשמרת היה מיריחו שקרוז לירושלמי וחי' מוקינן מןן לחמיס. וכן משמע כפי' דכתיב גירסא דהר"ב ז"ל ציבורשמי היה

דמתא דרשית קא דיקין לה דרשית הפרי אפי"פ שאינו פרי שלם כ"כ ע"כ וק' דהרי בהבאה ג"כ כתיב ונעטרה וכו' והאוס ודאי דרשית דרשית פרי שלם ומהי המשמרת היה מיריחו שקרוז לירושלמי וחי' מוקינן מןן לחמיס. וכן משמע כפי' דכתיב גירסא דהר"ב ז"ל ציבורשמי היה

דמתא דרשית קא דיקין לה דרשית הפרי אפי"פ שאינו פרי שלם כ"כ ע"כ וק' דהרי בהבאה ג"כ כתיב ונעטרה וכו' והאוס ודאי דרשית דרשית פרי שלם ומהי המשמרת היה מיריחו שקרוז לירושלמי וחי' מוקינן מןן לחמיס. וכן משמע כפי' דכתיב גירסא דהר"ב ז"ל ציבורשמי היה

ציונים
וכ"ל בעלי אומניות.
קדושין לג. הולין נד: מ"י
שם ה"י:

שינויי גוסהאות
החליף ביושלו ההחלי
וכ"ה נ"מ. שמיניעים
ניחשלו שהן מגיעים
וכד"ס שהיו מגיעים.
בכוריהם נ"מ הבכורים.
הפחות נ"מ ממילא לא
משה ד'. הסגנים
ניחשלו והסגנים וכו'
נ"מ. לפי נ"מ ולפי.
וכ"ל ביושלו כל וכן
הוא בקדושין וחולין.
שבירושלם נ"מ ל"ג
עומדים ביושלו היו
עומדים.
ניחשלו מפניהם וכו'
קדושין וחולין. אחינו
בירושלם ואומרים
אחינו וכו' נ"מ.
בקדושין וחולין ואומרים
להם אחינו. המקום
בירושלם מקום וכו'
נ"מ ובקדושין וחולין.
באתם נ"מ באכם
וכ"ה בקדושין וחולין.
לשלוש ביושלו בשלום
וכ"ה בחולין.

תוס' רעק"א
פ"ג ג [נאח יין] הפחות.
מלי הכתוב הפחות
הסגנים ירמיה (נ"א
כ"ה):

תוספות אנשי שם
הוא נכח ונמר הכי דלגן
נרונה. ומיין כמ"ס
הר"ב דטעמא משום אהל
הנמחה ואם יקדים לומר
לא היו נכנסין ה"ל דהיינו
כדי ללן ברפונה ומ"מ
עדין י"ל דאפילו מיה
בקיפא שטענין לה מיתוה
דמחני דלא נכנסין וללן
נרונה וי"ל דלא חקדמה
משום כדיוס לא היו מנענין
מליכנס בנחמ דמיעד הו
דעי אי חילא טומאה מת
אלא בלילה הוא דחיישו
שמה בעודם שקועים
בשינה ימות אחיה מת
ועמחו ורמעי מלעלי עם
בזנות (רמ"ז): ג בר"ב
ד"ה ולפי כו רוב כו.

ג והחליף. ע"י צפירוש משנה דלקמן ומשנה ג'
פ"ב דערמין ומ"ס שם: שלחו לפניהם. שלוחים
להודיע לאנשי ירושלים. הרמב"ם בחבורו סוף פ"ד:
ועטרו את בכוריהם. עיין במ"ט וי'. ומה שכתב הר"ב
ואם מציאים ענבים היה מראה
הטובים וכו'. הוא הדין לתאנים
ושאר פירות. ו"ל הרמב"ם
ואם היו הכל רעובים היה
מראה הטוב והיפה שכולם:
הפחות. פי' הר"ב סגני כהונה.
וכן פירוש הרמב"ם. ולכאורה
כונתם להפחות הסגנים דתנן
הם שני שמות נרדפים ועל
מינוי אחד הונחו. אבל לשון
הרמב"ם בחבורו ספ"ד כתב
הפחות והסגנים ולפי' מראה
דהסגנים סגני ליה. ולפי סגני
ליה קורא לסגני כהונה שם
יותר נכדז והוא הפחות ששם זה
מעין שם מלוכה הוא כמה דאמר
אומר (מגי א) זרובבל פחת יהודה

משבעת המינים ולפי שאין באילנות נאה כמו היות היו עושין
העטרה מענפי היות בלבד: החליף. הוא הכלי הידוע מכלי
הניגון ואין צריך לפרשו מפני שהוא מפורסם: עטרו את
בכוריהם. כלומר הררום בפירות כי זה ההדור היה שהיו
משימין התאנים והענבים הרטובים על התאנים היבשים
והצמוקים אם היה מביא מהן ואם היו הכל רטובים היה מראה
הטוב והיפה שבכולם ומעטרו אותם באשכולות הענבים:

נשי יסוד שנתעל ולא נח מציא גדי ע"כ. יש גורסים והסור הולך
עמיהם: שלחו לפניהם. איש לירושלם כדי שילא להקניין:
הפחות והסגנים. איש דגרסי הסגנים בלא וי": לפי כבוד

י כ י נ
יב פלעטעה. ולפע"ד נקרא הכאה ע"ס הקשת האלפגעות על נקני
החליל: יג בלכתם בדרך ולא הלכו רק ב' חלקי היום:
יד שלוחים להודיע באתם: טו אם היו הפירות יבשים מניחים
רעובים למעלה וממיד מניחים המובחרים ביומר למעלה מפני זה
אלי ואנוהו: טז שרי הכהנים: יז שרי הלויים: יח גבאי

ועטרו את בכוריהם. נראה כשהגיעו קרוב לירושלים היו נוטלין הסל
עם הביצורים בדיקה ונושאין אותו צדיקה בגלוי ולכן עטרום עכשו
לפרסם ההידור וכל הדרך היה הסל והביצורים מנוסים מונחין על
החמור או בעגלה ואין לזרך לעטרים. אבל השור שהולך כל הדרך נרגליו
היה הולך מהודר ממיד קרניו מלפנות והב ועטרה של יום והא דתמן
לקמן הגיע לר הבית נוטל הסל על כפפו כלומר דלא סגי שישאנו בדין

אילן יפה ועלהו רענן כמו היות: ועטרו את
בכוריהם. וכילד מעטרים. מי שהיו ציכוריו גרוגרות
מעטן כחאנים לחים. ומי שהיו ציכוריו לימוקים
מעטן צענבים לחים. ואם מציאים ענבים, היה
מראה הטובים והיפים שכולם
מלמעלה: הפחות. סגני
כהונה: והגזברים. הממונים
על ההקדש: ולפי כבוד
הנבנים. לפי רוב הנכנסים היו
יוצאים, אם מרובים מרובים,
ואם מועטים מועטים: כ"ה
בעלי אומניות שבירושלים
עומדים מפניהם. אע"ג דאין
בעלי אומניות חייבים לעמוד
מפני חלמידי חכמים בשעה
שעושים במלאכתן כדי שלא
יבצעלו ממלאכתם, מכל מקום
היו חייבים לעמוד מפני מציאי
ציכורים דחזיבה מלוא בשעתה.
ומטעם זה עומדים מפני נושא
המטה שהמת זה ומפני נושא החינוק לבית מילה:

פירוש המשניות להרמב"ם
ופחות. הם סגני הכהנים. וגזברים. הם הממונים על עסקי
ההקדש ועל נכסיו: אמרו לפי כבוד הנכנסין היו יוצאין
ביאר הגמרא עניינין שאם היו הנכנסין רבים היו גם כן היוצאין
לקראתם רבים ואם היו מעטים היו יוצאים לקראתם מעטים:
והעיקר אצילני אין בעלי אומניות. רשאין לעמוד מפני ת"ח
אבל חייבנו לאלו לעמוד לפי שהנכנסים הם קהל וכבוד צבור
שאני ואמרו בדרך היו אומרים שמחתי באומרים לי בית

מלאכת שלמה
הנכנסין היו יוצאין. ירושלמי וכי יש קטן וגדול בישראל אל
אימא לפי רוב הנכנסין היו יוצאין כלומר אם רבים רבים ואם
מעטים מעטים: וכ"ל בעלי אומניות שבירושלם עומדים

הפארת ישראל
אוצר ציה ה': יש כל ישראל נכבדים וצני מלכים רק אם נאל
הרבה יוצאין לקראתם הרבה ואם מעט מעט: כ שבענין
לפניהן. אע"ג דאין צבלי אומניות חייבים לעמוד מפני ח"ח בשעת
מלאכתן הכא חזיבה מלוא בשעתה וכ"כ חייבין לעמוד בפני נושא
המטה או בפני נושא החינוק למו:

משנה ראשונה
אלא על כפפו: וכ"ל בעלי אומניות. לרנחא נקט בעלי אומניות
אע"פ שמתבטלין ממלאכתן וכ"ס שאר העם ומשמע דלפי ת"ח לריבין
לעמוד בשעה שעוסקין בחורה משום דחזיבה מלוא בשעתה ועטס
דחייבו מלוא אימא בגמ' פ"ק קדושין ד' ל"ג. וצ"ע שהרמב"ם
בפירושו כתב טעם אחר דכבוד צבור שאני ומשמע דמשום יחיד המביא
ציכורים או נושא החינוק למו"ל לעמוד וי"ל לפי טעם בגמ' שחייבין

החליף. מין
הסל על
דכמי (ו)
הגזלות ש
הליס של ציכו
עם. ולא על ו
לא טעפוס. וי
ה שבידם.
גולות שהני
לאום אמורי ה
מה שזרס, ה
דס: ורבי
רמי אובד
מחת אינ
פליים כ, ד
עודהו הפ
ברים כו) ?
רמי אבד :

לכמי וכו' ומני
הן הטעם מין
נלך ובירושלמי
שלים: ד לע
בכורים ונחמין ב
נא מידך: וא
גלה ושררה רבד
כל הנשמה ר

ניהם וכו'.
החליף מכה. ו
קול החליל: ז
הוא אמר כי
מפונע וי"ל דה
שם נשיר חלל מו
מיו דברו:
ען דאחר גמר
החליל להקריב
משה פינעו י'
הוא ומיד אחר:
עיס כדי לקמון
הוממן ה' כי
עיהו בלון אל
למוכת הבית.

הם פרך וכי יש קטן וגדול בירושלים אל
יוצאים חלל ע"כ היינו ברובי רבוי בל כבוד כמו עשה אל כל הכבוד הזה. אבל הר"י ברמ"ן גרס וכי יש קטן וגדול בישראל ומסיים אליבא דר"מ ע"כ ולא דענא הי ר"מ וחלי
למרה"ל התם שם הוא גרים בישראל ומפי' והלא אמרי' כל ישראל בני מלכים הן ע"כ ולפי' ט"ם הוא כפי' הר"י ברמ"ן וי"ל אליבא דר"מ חלל דלפי' לא דענא מאי פריך מדר"ש
והרי רבנן פליגי עליה וי"ל כל ישראל בני מלכה כותמיהו וכאלמא אי הוה גרסי' ר"מ הוה נושא דקמס מחני' ר"מ אבל לא אשכחן דאית ליה לר"מ כן סבירא. וי"ל בנחמין (ש"ל): ר"מ
וכ"ל דהביבא וכו'. הכי אימא בקדושין ד"ג. ואימא ג"כ בירושלמי עממא אחרינא דשאני הכא שאני לקנין פי' פסם בשנה ואין לאן חסרון כ"ס והר"מ כפי' ב' חלל חייבנו חללו לפי
שנכנסים הן קהל ובכור צבור שאני ע"כ ולא דענא אמאי יחד מטעמא דגמ' (ש"ל): בא"ד ובפני נושא החינוק וכו'. יש לדחות דשאני הכא דכעידנא דאליה הם עוסקים במלאכה
ממש דהקרא נחיי והלכת אל המקום וגם בהולאה המת י"ל דעוסק בנחמה ממש שכלו הוא לחם לנשאו על כפפו וכו' וי"ל דענין שיעטובי וכו' אבל ציה אמאי לאו עוסק במלאכה
דאין שום מלוא שכולם החינוק והכנה למלוא הוא דהוא ומי"ל דלריבין גם בזה לעמוד ואפשר דמכל מקום שבר פסיעות יש. ומ"מ לא מלאחי כן להפוקסין וי"ל חלל ראה זה
הנמרס שזריבים לעמוד כל העם בשעת מילה אמנם לאו משום כבוד העוסקים בנחמה ממש זה חלל משום כבוד המלוא והכנה זכר לדבר ועמוד כל העם בבית ירושלים
במשנה ושואלין לפי הגזלה מלי המטה הוא ששאלים להם אם נחו בשלם שלא הי"ל שום פגע רע בדרך שהרי חתן אחינו כו' בחלם לשלוס ואם היה ששאלים שלום הוילי בחלם
לשלוס אבל בחלם נחיי שאלה הוא וי"ל דעל השאלות שלום ממש לא הולך המנה לשמוענין כי פסוע הוא דלכל איש בכל מן הדרך מלוא להקדים לו שגמ' לאו עוסק במלאכה
ועממא י"ל משום דהשיטה ממלוא עמו בדרך כדאימא בזה וכ"ס עם אלו שלוחי מלוא חלל אחא לשמוענין דלאראו חבוב המלוא בשעתה מחריבים עוד עממא דבניים חלל
שאין עושין כן לשאר בני"א ונראה שזו היא דעת הרמב"ם שחבטרו העמיק בחלם בשלום וכו' הנוסחה דבירושלמי ולשון זה של בשלם אי"ס בלשון שא"ל יותר מלשון ברכה שהרי או

הקדוש-ברוך-הוא ואמר, ימיני ימיני, פסאי פסאי, אם יבואו גרים מכל
 אמות העולם אני מקבלן, ונרעו של עמלק איני מקבלו לעולם. אף דוד
 עשה כן, שנאמר, ויאמר דוד אל-הנער המגיד לו אי מזה אמתה, ויאמר בן-
 איש גר עמלקי אנכי (ש-ב א יג). אמר רבי יצחק, בנו של דואג האדומי
 היה. ויאמר אליו דוד דמיה על-ראשה פי פיה וגוי' (שם שם טז). דמיה
 פתיב, הרבה דמים שפכת, הרגת גוב עיר הפתנים. מדר דר (שמי יז טז),
 אמר הקדוש-ברוך-הוא, מדר דר, אנא בתרה לדרי דרין. רבי אליעזר
 ורבי יהושע ורבי יוסי. רבי אליעזר אומר, מדורו של משה עד דורו של
 שמואל. ורבי יהושע אומר, מדורו של שמואל עד דורו של מרדכי
 ואסתר. ורבי יוסי אומר, מדורו של מרדכי ואסתר עד מלך המשיח,
 שהוא שלשה דורות*. ומנין לדור של משיח שהוא שלשה דורות, שנאמר,
 יראוה עם-שמש ולפני ירח דור דורים (תהי עבה). [דור, חד. דורים,
 שנים, הרי תלת]. רבי ברכיה בשם רבי אבא בר פהא אומר, כל זמן
 שזרעו של עמלק קים, [כאלו כנה מכה את הפנים. אבד ורעו מן
 העולם, ולא יבנה עוד מוריה * (ישע' כ)]. רבי לוי בשם רבי אחא ברבי
 חנינא אומר, כל זמן שזרעו של עמלק בעולם, לא השם שלם, ולא
 הפסא שלם. אבד ורעו של עמלק, השם שלם והפסא שלם. מה טעם.
 האויב תמו חרבות לנצח וגוי' (תהי טז). מה פתיב אחריו, והי לעולם ישב
 כונן למשפט פסאו (שם שם ח), הרי השם שלם והפסא שלם]. אמן
 וכן יהי רצון.

פרשת והיה כי-תבוא

7 ← היום הזה ה' אלהיה מצוה לעשות. זה שאמר הכתוב, באו נשתחוו
 ונכרעה נברכה לפני-ה' עשנו (תהי צה ו). והלא פריעה בכלל השתחווה,

* והיו עיניך רואות את מורייך. עץ יוסף

כאלו כנה מכה את הפנים, כל כאלו כנה כנה מכה את הפנים: א היום הזה כו' ושיה בואו גוי' והבכורים
 עתידין ליפסק עמד והתקין לישראל שיהיו מהפליין ג"ס בכל יום, בעל המאמך דוכס קמוכין שמיד אהכ

ענף יוסף

יא בנו של דואג האדומי היה, ובסיקתא נכס דואג האדומי כיה, ולס"ז אחי שטיח מכ שא"ל ככנה נזכ
 טיח הכסנים, וכש"י כיש שמואל הציח סיקתא זלח וכחז שאינו מיושב לו על לכו, וכונחו משום דמטוכס
 זכככס מקומות כי שאלו ודוד כיו מכיכיס אה דואג כי כיה אביכ הכושים לשאלו כמטוכס (ש"ח כח), וכסוי'
 כ"כ כחיב ויען דואג האדומי לשאלו כחיבי כן וכו בא גוי ויהמכ שאלו לדואג סנע זככניס וגוי', וה"כ און
 שאלו אוחו מי אחס (ש"ב ח), בס כחיב שם ויהמכ דוד אל הכעכ כמגיד לו אי מזה אחס ויהמכ כן איש ככ
 טמלקי אכוי, וטוד און קכא לו דוד נטכ הכ כיה אביכ הכושים לשאלו סיכש"י אכ צ"ד, וכי יעכס על הכ עח
 טכעכ יכיה אכ צ"ד. ועיין צילקוט שמואל וצילקוט סוף קכד בשלה, ועיין קכד הזוכות.

א היום הזה ה' אלהיך מצוה לעשות ושיה בואו כו', יכאכ דקשור ליה לבעל המאמכ כסוקו זכ מה שאמכ
 כיוס כזה ה' אלכין מלך לעשות, והלא און דין זיכוכיס חליס אלל לאמכ כיכוס וחילוק, עוד קשיא מש"כ
 * עיין ציכ"ט שמוס י"ז שחכנס: וישילי יכסון לחלמי ככיה מוככ דעלמח דין ומוככ דמשיחח ומוככ דעלמח דלחתי.

והשתתתניה בקלל פריצה, ומה תלמוד לומר, נשתתתנה ונכרצה נכרכה. אלא צפה משה ברוח הקדש וראה שבית המקדש עתיד להחרב והפפורים עתידין לפסק, עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללין שלש פעמים בכל יום, לפי שתביכה תפלה לפני הקדוש ברוך הוא מפל מעשים טובים ומכל הקרבנות. שכה בתיב, תכון תפלתי קטרת לפניך משאת פפי מנת-ערב (תה קמא ב.) ומשה רבנו אף-על-פי שעשה כל מעשים טובים, פיון שנגזר עליו שלא לפנס לארץ, התפלל ואמר, אעברה-נא ואראה וגו' (דבר ג כה). ואמר לו הקדוש ברוך הוא, אל-תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, ענה ראש הפסגה (שם שם כו-כו). לקח נאמר, היום הזה ה' אלהיה מצוה לעשות. מה בתיב למעלה מן הענין, השקיפה ממעון קדשה. אמר רבי אבהו בשם רבי יוסי בר חנינא, בוא וראה כמה מתחטאין, וכמה יש להן פתחון פה לעושי מצות. אדם יש לו עסק אצל מלכות, פעמים שהוא נותן פמה ממון עד שמגיעין אותו אצל המלך. פיון שהגיע אצל המלך, ספק עושה שאקתו, ספק לא עושה. אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן, אלא יורד אדם לתוך שדהו, ראה אשכול שבפר, תאנה שבבכרה, רמון שבפר, מניחו בסל והורה לירושלים ובא ועומד באמצע העננה ומבקש בתמים על עצמו ועל ישראל ועל ארץ ישראל, שנאמר, השקיפה ממעון קדשה וגו'. ולא עוד, אלא שהיה אומר, איני זו מפאן עד שתעשה צרכי היום הזה, שכתוב אתריו, היום הזה ה' אלהיה מצוה לעשות. אמר רבי שמעון בן לקיש, יצתה בת קול ואמרה לו, תזכה לשנה הבאה ותביא בהיום הזה, כאדם שהוא נותן פרי חדש לחברו, ואומר לו, יהי רצון שתשנה ותתן לי לשנה האחרת. אמר רבי חיאי בר אבא, כמה מתחטאין עושי מצות לפני הקדוש ברוך הוא, שהקדוש-

1 וברך את עמך וגו' ואת האדמה. עץ יוסף
 2 הנכו.
 פ' צרכים כמוז כיום הזה ה' אלהיה מצוה וגו' והוא דוכס מלך לעשות וגו' חת ה' האמרת כיום וגו' על החסלה, ולכאורס נראה שהמדרש דוכס ה' לשונות נשתחוס נכטס ונככס על ג' חסלות, ועי' בק' חסארת הכטווי ס' נשא ועמ"ש טוד נענף: והבכורים עתידים, כל"ל: תזכה לשנה הבאה, וזה נכמו נסקוק כלשית צרכי אדמתך חיצא בית יי אלהיה כ"ח ד' חיצות אלס העי"ל, וגם חיצא כ"ח חיצא בית יי אלהיה כמו למס שאומרים חשכ לשנה הבאה כדכר הנוחן לוקס שהקצ"ה ממזל לו מעות לעבות לוקס (גנול בנימין):
 ענף יוסף
 כאן בכל לבך ובכל נפשך, מה צריך לז נפש למזכר זו יוחכ מכל המצות, ולכן סירס אותם בעל המאמר על עיני החטלס שצרכים כוונת סלג, כמו שדכסו חז"ל על סקוק ולעבדו בכל לבכס, וכיונח הסקוק כאן לופר דאעיס סלג שויכס עכשו דין ציכוכים הכזכוכים צרכים המאמר מ"מ תקנחי לכס היום הזכ מיר לעשות וגו' ועשית אותם בכל לבך ובכל נפשך, כ"ל שלש החסלות שכלג שצריך לעשות אותם בכל לבך ובכל נפשך ולא חסוק לדעתן כיון שהחטלות לא בלו חלל חמוכת הציכוכים שיבטלו ע"י החוככין ח"כ לא חיוילי החטלות חלל לחכ חוככין, לז"ל שחינו כן חלל חיום הזכ ה' אלהיה מצוה וגו' שהחטלות מחחילים חיום מיר שחיום הזכ ה' אלהיה מצוה לעשות חת הציכוכים חלל ע"י כל לבך וגו' דכוינו ע"י חטלות וככ"ל (זכ"ס):

ברוך הוא גו
 מלך שלטון,
 לא ידע דבר
 בדרך הוא או
 צדיק מושל
 עכשו לא צו
 ארבעים היתו
 א ג.) ומה תלג
 תהא התורה
 הוא אומר
 בתרה, יום
 המשפטים, א
 קלים וחמורי
 אמר רבי יוחנן
 נתונה מהר
 אתם (ויק' כה יד)
 הוא תקנה
 לאמתה, מעל
 צנה ה' בעת
 לעשותכם אתו
 בכל-לבך, ו
 מתפללים לק
 לפני הקדוש
 ב וידבר מע

1 מצוה לעשות וגו'.
 ההוקים אלו חפדו
 וקודוס נעלמים: ו
 דחיצת אותם מיומי
 החוקים חלל ואת
 חלל הוא קסור כו
 וגו' ושמת שבו
 וכו"ל (ויק' כה יד)
 של חטלות וכשכלת
 קוד בחוקותי, קסו
 ועשית אותם שבו
 חקר ר' קרי צי
 חללס מן הכסמס

אליה ותלד על ברפי ואבנה גם אנכי
 ממנה: ו ותתןלו את בלהה שפחתה
 לאשה ויבא אליה יעקב: ו ותהר
 בלהה ותלד ליעקב בן: ו ותאמר
 רחל דנני אלהים וגם שמע בקלי
 ויתןלי בן עלכן קראה שמו דן:
 ו ותהר עוד ותלד בלהה שפחת רחל
 בן שני ליעקב: ו ותאמר רחל נפתולי
 אלהים נפתלתי עם אחתי גם יכלתי
 ותקרא שמו נפתלי: ו ותרא לאה

בקה עול קותה ותלד ואנא
 ארפי ואתבני אף אנא מנה:
 ו ויהבת לה ית בקה אמתה
 קאנתו ועל קותה יעקב: ו ועדיאת
 בקה וילדת ליעקב בן:
 ו ואמרת רחל דנני יי ואף קביל
 צלותי ויהב לי בר על בן קרת
 שמה דן: ו ועדיאת עוד וילדת
 בקה אמתא רחל בר תנן
 ליעקב: ו ואמרת רחל קביל יי
 בעותי באתחננותי בצלותי
 חמידת דיחי לי ולד פאחתי אף
 אתיהיב לי וקרת שמה נפתלי:
 ו וחות לאה ארי קמת מלמיר

ודברת ית זקפו
 יתה ליעקב ל
 זקפה אמתא ד
 יא ואמרת לאה
 שמה דן: יב וילי
 דלאה בר תנן
 לאה תשבחתא
 ישבחנני נשיא
 אשר: יד ואזל ר
 חמין ואשבח
 ואיתי יתהון קלי
 רחל קלאה קבי

לקט בדור

רש"י

מיעוט ערכם ושפלותם, ומה שנמצא לפעמים שעושים כן
 הוא משום כבוד שמים, או כשיכולים לתלות נקמתם בזכות
 אותו שמתפללים בעדו, לזה אמרה רחל הבה לי ולא אמרה
 התפלל עלי שידעה שעקרה היא וסתם תפלה לא מהני, לזה
 השיב לה החמת חלקים אני פי' האין אטריות למעלה לעשות
 גם חוץ לדך הטבע, בשלמא אני יחזק בזה מים עד נפש,
 גם עשה לכבוד שמים לקיים מצות פרי' ורבי', משא"כ אני
 כבר קיימתי, והשיבה הלא אברהם שהתפלל על שרה הגם
 שכבר קיים, והשיב יעקב זקני אברהם תלה תפלתו בזכות
 שרה שהכניסה לרחל לא בזכות עצמו, אמרה לו גם אני
 אעשה כן (מ"ל: ז) שאין פירושו ממש כמשמעו שבלהה
 תלד על חיק רחל, אלא שהלד על חשבון שהילוד יתגדל על
 ברכי, כלומר אפקח עיני עליו כמו אם על בנה: ח) שאין
 לומר שפירושו לא רק בלהה אלא גם אנכי, שעל זה האופן
 מיותר הוא, וכן שרה לא אמרה גם, אלא ודאי כדברי חז"ל
 (בד"א: ט) דנני וחייבני שנאמר ורחל עקרה, דנני וחכני
 שנאמר ויתן לי בן (ב"ד), דרש דנני שני דינין (מ"ב), לזה
 לא אמר ושמע בקולי, שאז יהיה נשמע שדנני לזכות, וזה
 לשון לזכות ועקרני וגם דנני לזכות ושמע בקולי (רא"ם): י) פי' בעבור שז'
 יחד, ולפי"ז יהיה פירושו חבורים מאת המקום וכו', אבל לא נראה לרבינו,
 הוא, כי יכולתי ונתחברתי היינו הך (מ"ל: יא) כאלה המצטער הרבה ועתה
 פירושו זה נרין לומר שחסר למ"ד מתיבת חלקים, כמו נסעו העם
 חזרות שהוא כמו לחזרות, גם אומרנו עם אחותי פירושו
 להיות עם אחותי (דע"י). ואמר "שזה", שלענין מצות פריה
 ורביה די צב' צנים, והם כמו ד' (ב"ב: יב) פי' נתחלפו
 האומיות כמו כבש כשב, כי בתיבת תפלה החי"ו קודם לפ"א,
 וכמו איש חלקים פירושו איש האהוב לחלקים כמו כן נפתולי

צנים, ממך מנע ולא ממני (צ"ה): א) על ברכי.
 כתרגומי, ואנא חירבי: ואבנה גם אנכי. מהו
 גס"י, אמרה לו זקניך אברהם היו לו צנים מהגר
 וחגר מהניו כנגד שרה, אמר לה זקנתי הכניסה
 לרחל* לזיבה, אמרה לו אם הדבר הזה מעכב הנה
 אחתי (צ"ה): ואבנה גם אנכי ממנה. קשקש: ו)
 דנני אלהים. דנני וחייבני* (חכ"ט): ז) נפתולי
 אלהים. מנחם בן סרוק פירשו* במחברת (במד"י"ע
 ע"ה) למיד פתולי, חבורים מאת המקום נתחברתי
 עם אחותי לזכות לצנים, ואני מפרשו לשון (דבר ל"ב ה)
 עקש ופתחול, נתעקשתי והפלתתי פלירותי*
 ונפתולים הרבה למקום להיות שזה לאחותי: ג)
 יכלתי. הסכים על ידי, ואונקלוס תרגם לשון תפלה,
 כמו נפתולי חלוקים* נפתלתי*, (כמה) בקשות
 החציבות לפניו נתקבלתי ונתערתתי כאחותי:
 נפתלתי. נתקבלה תפלותי, ומ"א (צ"ה) יש רבים
 ש"י צרה. ידוני וחכני. חבור. ינסולי אלהים תפלתתי - נפתלי אלהים נפתלתי

בלשון נועריוקון: י)
 חוץ מלפכה, לפי
 צנים, ואין כריון
 נתנה לבן ללאה"י
 שכך מנהג* לית
 לקטנה (מ"א): (וא)
 (שבת ס"ו:) 72 גדי וז
 העורכים לגד שלר
 כמו (דניאל ד' י"א)
 נכתב תיבה אחת
 אחת בגד כמו צו
 שגד צאשת נעו
 חפיים. להגיד שז
 ולא פשע ידו צנו
 דבר ההפקר שא"י
 שינו נוסחאות - מנחם.
 ורוע ללקוט דודאים,
 גם מזד עצמו, שהכו
 שום קושיא, כי ידוע
 "חט"ס" ואז היה כב
 השעורים ולא הפסיו

והי מצדיל צין מים למים (בראשית א, ו) וצמ
פרעה החזירו לשורשו דהיינו שהסיר' אותו

ממים התחמונים ונמדצק בשורשו (ראה וזה"ק
בראשית יו. ובמז"ח קנ) והבן:

פרשת וישלח

76 וישלח יעקב מלאכים לפניו בו' נ"ל ע"ד
הרמו דהנה הצדיק כל עבודתו הוא
להיותו דבוק בו ימצדק וימעלה ולדבק נשמתו
תחת כסא הכבוד מקום שרשו (וזה"ק לו טו):
והצדיק המזוכך את גופו ומטהר עצמו מכל
המאורות העליונים אזי גם גופו הטהור דבוק
בו ימצדק. וזהו הוא לשון תפילה דהיינו
דביקות כמו נפתולי אלקים בו' (בראשית ל, ט)
שע"י התפילות הזכות והגלגלות צמחשבות
טהורו' נמדצק בו ית'. וזהו וישלח לשון לויה
כמו ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו
(בראשית יב, ט) תרגום וישלחו ואלוואו. ר"ל
שהצדיק מלווה את המלאכים הנשלחים לפניו
דהיינו הדבורים היוצאים מפי הצדיק נבראים
מהם מלאכים (עי' זו"ח אחרי מזו.) והיינו שגם
גופו הטהור הוא מסייע להמלאכים שלו שיעלו
למעלה לפניו. אל עשו אחיו ר"ל עי"ז גורם
שעשו נעש' אחיו. ארצה שיעיר שדה אדום פי'
שנעשה אחיו למטה לזה רמז ארצה שיעיר. וגם
נעשה אחיו למעלה דהיינו בעולם שלו הנקרא
שדה אדום (עי' וזה"ק נשא קלה. צמ"ר ג, ז) השר
של אדום נעש' ג"כ אחיו. ויצו אותם לאמר
פי' לו הוא לשון זירוז כדאיתא (קידושין טו).
אין לו אלא זירוז דהיינו שהצדיק מוציא דבריו
מפיו הקדוש בקדושה וזירוז כ"כ עד שהם

נעשים חזקים כ"כ. לאמר פי' שיאמר ממילא
הדבר הזה שיתהפך עשו לאחיו כי צודאי אין
מן הנכון לעשות זאת עיקר התפילה רק ע"י
הדביקות בשאר תפילותיו ודבריו של הצדיק
צמחשבות טהורות ולגלות ממילא יוצא הדבר הזה
לפעולתו שגם אויצו ישלים עמו (ע"פ משלי טו,
ו. ועי' וזה"ק תולדות קמד): וזהו רמז שזוה
ירמיהו הנביא ולא תוציאו משא מצחיתכם ציוס
השבת (ירמיה יו, כג) דהנה כפי הנהגתו של
אדם כל ימי השבוע ימי החול צמחשבות
טהורות בתפילה אזי בשבת קודש נמוספ' בו
קדושה יחירה יזמר ויזמר וכן להיפך ח"ו
אם הולך שובב בדרך לבו צמחשבות זרות
ומעוררצות אזי ציוס השבת כל המחשבות של
ימי החול צמחשבות חוץ ופיגול וח"ו נסחמים
שערי תפילות מלעלות תפילות ישראל דהיינו
שעומדים על פתח השערים העליונים ומעכבים
תפילות שאר ישראל. וזהו שהזהיר אותם
הנביא ולא תוציאו משא מצחיתכם ציוס השבת
דהיינו המחשבות זרות שהם כמשא גדול
ועוצרים לפניו ציוס השבת מחמת שחשב בהם
כל ימי החול (עי' זו"ח ר"פ וישע). ותציאו אותם
בשערי ירושלים (עי' שם פסוק כא) דהיינו שלא
תציאו אותם התפילות המתפגלים צמחשבות
זרות בשערים העליונים ועומדים על פתח

א. ראה מש"כ בענין זה בסו"פ פנחס (שמה). ובפרשת ויצא ד"ה א"י ויצא (נג). ב. בדפוס שקלאור מוסיף פה
"אם". ג. ראה פרשת בשלח ד"ה והיה (קנז). "כל מי שעובר עבודתו לשמים וכוונתו לטוב כל ימי השבוע בכל מה
שעוסק או לומר, או בהיר הוא בשחקים ביום בא יום הששי נתלהב בקרבו אז הבהירות של יום השבת הבא אף שלא
עשה עדיין הכנת יום, רק המעשה של ימי החול ברכו וקדשו ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו להרגיש את יום השבת קודש
מיד בהתקרבו ביום הששי בבוקר, ונמצא זה הדבר סימן טוב על ימי החול ההוא". ד. נדפס ע"פ דפוסי סלאוויטא
ושקלאור אבל בדפו"ר איתא "שער". ה. ראה סיפור נורא מהמחבר הק' בנצח חסד פרק ו. מובא בלחזות בנועם.

סו (זמ) אלימלך
הי"ל אלימלך איצנסק צמח
מנון 910 יערי

אֶתְהוֹנוּ: כוּ לֹא תִכְבְּדוּן עַל דְּמַא דְכוּ לֹא תִנְחִשׁוּן וְלֹא תַעֲוֹנוּ: כוּ לֹא תִקְפוּן פִּאתָא דְרִישׁוֹן וְלֹא תַחְבֵּל ית פִּאתָא דְדַקְנָה: לֹא תֹאכְלוּ עַל-הָדָם לֹא תִנְחִשׁוּ וְלֹא תַעֲוֹנוּ: כוּ לֹא תִקְפוּ פִּאתָא דְרִישׁוֹן וְלֹא תַחְבֵּל ית פִּאתָא דְדַקְנָה: לֹא תֹאכְלוּ עַל-הָדָם לֹא תִנְחִשׁוּ וְלֹא תַעֲוֹנוּ: כוּ לֹא תִקְפוּ פִּאתָא דְרִישׁוֹן וְלֹא תַחְבֵּל ית פִּאתָא דְדַקְנָה:

רש"י

לקט בהיר

לשמור הכטחתו: (כו) לא תאכלו על הדם. להרבה פנים (דרש"י) בסנהדרין (ס"ג), (אזהרה) שלא יאכל (מבשר) קדשים לפני זריקת דמים, ואזהרה לאוכל מבהמת חולין טרס* שתלא נפשה"י, ועוד הרבה (ה"ס): לא תנחשו. כגון אלו* המנחשין בחולדה ובעופות, פתו* נפלה מפיו"י, לזי הפסוקו בדרך (ח"כ - סנה"ס"ה): ולא תעונו. לשון עונות וטעות, שאומר יוס פלוני יפה להתחיל מלאכה"י, טעה פלוני קשה ללאת (שס - שס): (כו) לא תקיפו פאת רישכם. זה המשור לדעיו לאחריו אזניו* ולפדתו (ח"כ - מכות כ"ג), ונמלא הקף ראשו עגול סביב"י, שעל אחוריו אזניו עקרי שערו למעלה שינו נסחאות - עד - קודם. אותן. פני נפלה מפי. אונ.

לכס צרכה עד בלי די (בא"י): צו) ר"ל וכולם קרוינים לפשוטו שכולם נכנסו במשמעות לא תאכלו על הדם, שפירושו כמו לא תשחט על חמץ דם זבחי (שמות ל"ד כ"ה) בעוד החמץ קיים, לא תאכלו בעוד הדם קיים, שעדיין לא מרק או עדיין לא ילא מגוף הנשחט וכו' שלא אמר לא תאכלו דם (רשב"א פ"ק דברכות): צו) אזהרה זו שייך אפילו כבר נשחט רוב שנים צבהמה ורוב א' בעוף, כל עוד שהבהמה מפרכסת, אבל עד שלא נשחט כראוי הוא אבר מן המי ואזהרתו לא תאכל הנפש עם הבשר (רא"ם): צו) לשון רש"י בגמ': לריך לראוב היום מהזיק, לזי הפסוקו שהיה הולך ממזרח למערב והלצי הולך מצפון לדרום והפסיק דרכו עכ"ל, פי' כל שנתן סימן ואין בו שום טעם שהסימן יחייב את הדבר לזוא הרי נכנס בכלל יחוש, אבל אם יש טעם בסימניו, כגון אליעזר עבד אברהם, וכמו שכתב רש"י שם שהסימן מורה שהיא גומלת חסדים וראוי שתכנס צניחו של אהע"ה, פשוט הוא שאין זה יחש (ג"א), ועוד שהלא מן הקצ"ה שאל ונתן שידיעו ע"י סימן זה, וכמו שפירש רש"י שם (ב"ב): צט) גם זה הוא כמו שכתבנו בדיבור הקודם, שאם יש לו סיבה וטעם נכון על אותה עונה ויום ושעה אין בו משום לא תעונו, ופשוט הוא: ק) לשון הכתוב לריך תיקון, שאמר לא תקיפו "פאת" ראשכם, והוא מקיף את

אור החיים

תאכלו על הדם, רמז הכתוב שלא יהיה סיפוקו במאכלו על סיבת הדם שהוא גשם האדם ותכונתו אלא לתכלית המושכל הרמוז בעץ מאכל. וסמך לזה ג"כ מנזות לא תנחשו, כי תכלית אכילת הדם הוא חלק הנחש"י, צמוד (ישע"י ס"ה) ונחש עפר לחמו, והוא אוכל כל גשם האדם עד כלותו, והוא אומרו ולא תעונו ע"ד אומרו (איוז ז') כלה ענן וילך כן יורד שאל לא יעלה, ופסוק זה מדבר בהולך אחר המורגש להרבות חלב ודם:

כו. לא תאכלו על הדם. סמך הכתוב מלוח זו למנזות ערלה, לרמוז מה שאמרו ז"ל (מדרש תלפיות) כי אדם הראשון חטא באכילת עץ הדעת קודם זמן התירו שהוא צחינת ערלה, שאם

אור בהיר

ק) פי' כשאוכל לתכלית הדם והגוף נותן צוה כח לנחש שהוא הס"מ, וזה פי' לא תנחשו, לא תחן חילך לנחש, וכן לא תעונו, לא תחמו אכילתכם לענן שהוא הגוף. קא) ואינו כפשוטו.

לקוטי אמרים (סימן רידרטו) רכא

ריד

בל התורה כולה שמותיו של הקב"ה. שיש בתורה כל המדות ענייני
אהבה ויראה והתפארות וניצוח והודיות והתקשרות וממשלה כלליות.
ובזה יכול לתקן כל מה שפגם. אם פגם באהבה ח"ו, כשלומד בתורה ענייני
אהבה בדביקות בדחילו ורחימו ובא לידי תענוג, מכיא לעולם התענוג, ובא
לו חכמה, והחכמה תחיה בו' כנ"ל.

רטו

להגיד כי ישר בו'. שיש אדם שבא לו מחשבות זרות בתפלתו, אבל
דוחק את עצמו ומכטל (אותה) [אותם], [וכן] כמה פעמים בתפלה
א'. נמצא [כ] באדם זה אין הדביקות עולה כשורה וביושר, רק בעקמימות,
כי בברכה אחת עולה הדביקות ביושר ובברכה אחרת לא. אבל זה
שמתפלל כל התפילה בדביקות [וביושר], וזהו להגיד, לשון המשכה, כי ישר
ה' צורי, שילך המחשבה בדביקות הבורא ביושר, ולא עולתה בו.

רטז

7 (הוי) [אוי] עיר הדמים. במדרש הוי מקמי קרתא דשפך דמא בגוה. יש
לפרש דהנה אמרו רז"ל לא יאכל אדם עד שיתפלל שנאמר לא
תאכלו על הדם. פי', דכתיב כי נפש כל בשר דמו כנפשו הוא. נמצא עיקר
האדם הוא על שם דמו שבו, ולמה נקרא אדם ולא דם. אלא [כ]שמדבק
את עצמו בבורא ית' וממשיך בקרבו אלופו של עולם, נתחבר האלף אליו

מקבילות ומראה מקומות

ריד

כל התורה כולה שמותיו בו' - זח"ב פו סע"א. שם ככד רע"א. והחכמה תחיה [בעליה] - קהלת ז'
יב. כנ"ל - סי' ריב.

רטו

אוי"ת סי' רנז. להגיד כי ישר [ה] גו' - תהלים צב, טז. להגיד לשון המשכה - שבת פו סע"א.

רטז

אוי"ת סי' שעד. אוי עיר הדמים - יחזקאל כד, ו. במדרש אוי מקמי בו' - איכ"ר פתיחתא ה'. לא יאכל אדם בו' -
ברכות י' ב. לא תאכלו על הדם - קדושים יט, כו. כי נפש כל בשר גו' - אחרי יז, יד. אלופו של
עולם .. האלף - זח"ג לא, א.

מ.כ.צ. צבכין איזקק
ובאו חקו. אמרי
באון מוגליר צוק כזר
מ"ח צקיק איזצורט

לקוטי אמרים (סימן רמזריח)

רכב

ונקרא אדם. וזהו לא תאכלו על הדם, ר"ל כשעדיין לא חיבר (אליו) אלופו של עולם. רק אחר התפילה, כשחיבר דמו לאלופו של עולם ואז נקרא אדם (ואז) מותר לו לאכול, ולא קודם כנ"ל.

וז"הו הוי עיר הדמים, פי' שהם נקראים דמים, שאינם מחברים אלופו של עולם. והיה קשה למדרש והלא כל העולם קודם התפילה נקראים דם, ומה זה הוי. לכן מתרץ המדרש דשפכו, פי' לשון תפילה כמו אשפוך שיחי, ואף על פי כן דמא בגוזה, פי' שהיו מתפללים שלא בכונה והוה כאלו לא התפללו.

L

ריז

עבירה גורמת שכחה, מפני שעבירה גוררת עבירה ושוכח השי"ת ועושה עוד עבירה. התשובה גורמת הזכרון. ורמו לדבר שמן זית, שהזית קשה לשכחה והשמן טוב לזכרון. וכמו שהשמן גנוז בתוך הזית, כך התשובה גנוזה בתוך העבירה. לפי שהתשובה היא מצות עשה מתרי"ג מצות, אבל אינו יכול לעשות תשובה אלא אם עשה עבירה תחילה. נמצא שהתשובה גנוזה בתוך עבירה.

ריח

אמרו רז"ל בים נדמה להם כבחור ובסיני נדמה להם כזקן. ולכאורה אינו מוכן, והלא כתיב כי לא ראיתם כל תמונה. ויש לומר על פי משל, האב אוהב את בנו, ומפני גדול האהבה שיש לו לבנו נחקקה להאב צורת הבן כמו שהיה עומד לפניו. וכשהבן קטן עדיין נדמה לאביו במחשבתו צורת קטן, וכשהוא גדול נדמה לו צורת גדול במחשבתו. וזה ידוע (כי) ישראל עלו במחשבה, פי' שהם תמיד נחקקים במחשבה העליונה

מקבילות ומראה מקומות

אשפוד [לפניו] שיחי - תהלים קמב, ג. וזהו כאילו לא התפללו - ראה רמב"ם, הלכות תפלה פ"ד ה"ט.

ריז

שעבירה גוררת עבירה - אבות ד, ב. שהזית קשה לשכחה והשמן טוב לזכרון - הוריות יג, ב.

ריח

או"ת סי' תב.

אמרו רז"ל בים נדמה כו' - פס"ד כא, ו. ראה מכדרש"י בשלח טו, ג. מכדר"י פי' בשלח מס' דשירתא פ"ד. שם יתרו מס' דבחדש פ"ה. כי לא ראיתם גו' - ואתחנן ד, טו. ישראל עלו במחשבה - זח"א כד, א. בר"ד א, ד.

לקוב

כמו שהבן נחקק במחשבו אביו המעשים שלו, כך ר גם כן כך. וזה שאמר הב שהשי"ת רחץ את עצמו בכיכול. ולמזבה נאמר ביי

והנה ידוע כשיצאו יש וכשבאו על הים

אבל לא בשלימות. וזה סו שאמר משה ענו אחריו. ו היו יכולים ע

וז"הו פי' בים נדמה להנ נדמה במחשבה על

נמתקו שם, וזה פי' כי מר וכשבאו אל הר סיני היו כ

היו משיגים כבר חכמה עיי נדמה להם כזקן, ר"ל (כ

בצורת זקן, כדרך הבן ה.

לא רגל על לשונו. פי' כ וההבל ההוא עולה ו

אם רחץ ה' גו' - ישעיה ד, ד. ישא היו יכולים לומר כו' - סוטה כז, ב. וא שם - ראה בשלח טו, כה. נעשה ונשו כד, א. קידושין לב, ב. [שחח לו גו' -

או"ת סי' רד. אוה"א קו, ב. לא רגל על לשונו - תהלים טו, ג. פרדס רמונים שכ"ו פ"א.

רלז) באו"ת נוסף כאן: וזהו פי' ש לגרמיהון.

פ"ג ב') בפסוק אשר תבחר ותקרב, יש מי שנבחר ולא נתקרב ויש שקרוב ולא בחרם ויש שבחרם וקרוב, אברהם יעקב דוד בחרם אבל לא קרובם וקרבו את עצמם, יתרו ורחב נתקרבו ולא נבחרו, אהרן נבחר ונתקרב. וע"כ יובן מה שבתחילת נתינת התורה לישראל לא קרא אותם שכוונתו שיהיו כמו אברהם יעקב ודוד שקרבו את עצמם, כי בודאי יותר זכות תהי' לישראל כאשר יתקרבו מעצמם, אך כשקרבו זמנו של משה להפטר מן העולם, ואז אמר להם ולא נתן ה' לכם לב לדעת, ואם לא עכשיו אימתי, והי' רוצה להשלימם, כמ"ש כ"ק אדמו"ר מגור וצללה"ה וידבר משה וגו' עד תומם, היינו עד שעשה אותם תמימים ומושלמים, ע"כ קרא אותם והגביה והעלה אותם למעלה ממדרגתם לקראת הדיבור:

וכעין זה יש לומר דבכל ימות השנה ישראל הם בבחי' נבחרו ולא נתקרבו כי הרצון הוא שהם יקרבו את עצמם, אך בהגיע טרם כלות השנה וכל באי עולם יעברון לפניו כבני מרון ברה"ה, ואם לא עכשיו אימתי, ע"כ אלול קודם ר"ה הוא בחי' קריאה ע"י שופר של אלול ומקרבים את האדם, כי חודש אלול הוא ימי רצון ומכניסין בו רצון לעבודת הש"י, כי כמים פא"פ, וצריך כל אחד להשגיח ע"ע שלא יהי' שוטה המאבד מה שנותנים לו:

שנת תרע"ב

76 במדרש תנחומא כשצפה מרע"ה ברוה"ק וראה שבהמ"ק עתיד ליחרב וביכורים עתידין ליפסק עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללין שלש פעמים בכל יום, וכבר אמרנו טעמים מה ענין תפלה לביכורים, ונראה עוד על פי מה שהגיד כ"ק אבי אדמו"ר וצללה"ה בטעם שתרומות ומעשרות מדאורייתא הם רק בדגן תירוש ויצהר לרוב הפוסקים, וביכורים הם משבעת המינים, כי דגן תירוש ויצהר הם נגד חכמה בינה ודעת שבאדם, כי יצהר שהוא שמן הוא חכמה כאמרז"ל (מנחות פ"ה): מתוך שרגילין בשמן זית חכמה מצוי' בהן, ויין הוא בינה וכתוב

(זכרי' ט' י"ז) ותירוש ינובב בתולות, ויין מספרו סוד ומשכנסו יין יצא סוד (כבש"ס עירובין ס"ה), ודגן הוא דעת כאמרם ז"ל (סוכה מ"ב): תינוק שיכול לאכול כזית דגן מרחיקין מצואתו ד' אמות כדכתיב ויוסיף דעת יוסיף מכאוב, וביכורים שהם משבעת המינים הם נגד שבע המדות כמבואר בלשוני התורה מהאר"י ז"ל (פ' עקב), עכת"ד ז"ל:

וְנִרְאָה לַפֶּרֶשׁ כוּוֹנָתוֹ ז"ל דהנה כתבו ז"ל בטעם ירידת הנשמה לעוה"ז אף שאין חסר לה בשמים קודם ירידתה לעוה"ז, אלא הוא כדי שתאכל מפרי מעשי' ולא תיוון מנהמא דכסופא, ויש עוד ליתן טעם לשבח עפ"י מה שפירשנו דברי הש"ס (שבת פ"ט) בתשובת מרע"ה למלאכים שהיו מבקשים שתינתן להם התורה משא ומתן יש ביניכם אב ואם יש לכם יצה"ר יש ביניכם, ולכאורה הרי בודאי המלאכים לא בקשו התורה בלבד עוה"ז שהרי אין בהם דיני שור ובור וכדומה, וע"כ שהיו מבקשים פנימיות התורה, וא"כ מה זו תשובה, ואמרנו שתשובת מרע"ה היתה שלגודל מעלת התורה אין לשום נברא אחיזה בה רק במה שהוא בורה מדבר שכנגדה בחיצוניות, וכבוה"ק שמדבר שאדם בורה מחיצוניות בא לעומתו בקדושה, כענין ויברח משה מפני פרעה שהוא הסט"א בא לעומתו בקדושה וישב על הבאר שרומזת לבאר מים חיים, וע"כ באשר אין למלאכים צד רע לברות ממנו א"א להם לבוא לתורה, וזה בעצמו י"ל טעם ירידת הנשמה לעוה"ז שיתוכל לזכות ע"י סוד מרע למעלות רמות ונשגבות אשר בלתי אפשר הי' להגיע לזה מצד מעלתה בעצם, וכעין ששת ימי המעשה ושבת, שלעומת שהאדם מתאמץ בששת ימי המעשה בברורי הנצוצות ע"י סוד מרע בא לעומתו ביום ש"ק בקדושה, ומי שטרח בע"ש יאכל בשבת (ע"ז ג'), כי שבת הוא מעין עוה"ב וימי החול הם ימי המעשה בעוה"ז:

וְמִזֶּה יָכוֹל כָּל אִישׁ לְהַשִּׁיב אֶל לְבוֹ לְבַל יתמרמר על מצבו שברע הוא הן בגשמיות והן ברוחניות, כי אדרבה זוהי התכלית המבוקשת שעל ידו יגיע למעלות

רמות כנ"ל, ולא יהי' שוטה הן שנותנים לו אלא יתאמץ בכל עוז ודוקא לקיים (משלי ל"א ט"ו) ותקם ונתן טרף לביתה וחוק לנערותי, ו שחשך העולם בעדו מכל צד אז העת הרצוי' ליתן טרף לביתו, ונ כחות הנפש רוח ונשמה, כאמרם ז"ל פ"ג ו') טוב לו לאדם דבר אחד בו בריחה, ואם האדם עושה כן אז כ הדין לרחמים, שהרי מחמת מדת למדה זו להתאהב למקום, וע"כ כל המצירים בטלין ומבוטלין, וכ

מזה:

וְבוֹזֵה יֵשׁ לַפֶּרֶשׁ מִצוֹת תְּרוּמוֹת שהם בדגן תירוש ויצהר, הי איש את חכמתו ובינתו ודעתו ויברח מהתחכמות טבעית ודעת חי: משרשי התורה מוצאן, ולזה מור ראשית דברים אלו להש"י ואחו נגדר הכל, ועי"ז יזכה לחכמה ו דקדושה, שאין שום דרך לאיש קו להגיע לזה רק על דרך הנ"ל, ונ משבעת המינים, שהם נגד ז' המו שרשם הוא חלקי התשוקה שבאו תוצאות כל ז' המדות ואם חסר לא כבהמה הוא נחשב, אך צריכין התשוקות החיצוניות להש"י ובא בקדושה, ולזה רמזה מצות ביכ רואה תאנה שביכרה וכו' שנפשו ו לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמ כולו יצא כל תשוקות האדם שהן ז' המדות הוא מוסר להש"י בזה יב אמתית, להיות משתוקק רק להש" הנפש, ולזה רומז עוד מה שביכו ז' דברים, הבאת מקום, וכלי, וקר' ושיר, ותנופה, ולינה, כב"מב"ם מהלכות ביכורים):

וּלְפִי הָאֵמֹר יֵשׁ לַפֶּרֶשׁ מֵה שֶׁאֵס תרומה לביכורים, כי בעו האדם מונחת בתאוות גופניות ל אפשר שיבטל חכמתו ובינתו ל שתחילה יש לאדם להשתדל מ

רמות כנ"ל, ולא יהי' שוטה המאבד מה שנותנים לו אלא יתאמץ בכל עוז בעת הזאת דוקא לקיים (משלי ל"א ט') ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחוק לנערותי, היינו בעוד שחשך העולם בעדו מכל צד אז דוקא היא העת הרצויה ליתן טרף לביתה, ונערותי הן כחות הנפש רוח ונשמה, כאמרם ז"ל (אדר"ב פ"ג ו') טוב לו לאדם דבר אחד בצער ממאה בריוה, ואם האדם עושה כן אז מהפך מדת הדין לרחמים, שהרי מחמת מדת הדין בא למדה זו להתאהב למקום, וע"כ ממילא אז כל המצירים בטליו ומבוטליו, וכבר דברנו מזה:

ובזה יש לפרש מצות תרומות ומעשרות שהם בדגן תירוש ויצהר, היינו שיבטל איש את חכמתו ובינתו ודעתו אל הש"י, ויברח מהתחכמות טבעית ודעת היצונית שלא משרשי התורה מוצא, ולזה מורה הפרשת ראשית דברים אלו להש"י ואחר הראשית נגדר הכל, ועי"ז יזכה לחכמה בינה ודעת דקדושה, שאין שום דרך לאיש קרוץ מחומר להגיע לזה רק על דרך הנ"ל. וכן ביכורים משבעת המינים, שהם נגד ז' המדות ושורש שרשם הוא חלקי התשוקה שבאדם שממנה תוצאות כל ז' המדות ואם חסר לאדם תשוקה ככהמה הוא נחשב, אך צריכין למסור כל התשוקות החיצוניות להש"י ובאין לעומתן בקדושה. ולזה רמזה מצות ביכורים אדם רואה תאנה שביכרה וכו' שנפשו מחאוה לה, ולא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא כל תשוקות האדם שהן שורש כל ז' המדות הוא מוסר להש"י בזה יבוא לתשוקה אמתית, להיות משתוקק רק להש"י עד כלות הנפש. ולזה רומז עוד מה שביכורים טעונין ז' דברים, הבאת מקום, וכלי, וקריאה, וקרבה, ושיר, ותנופה, ולינה, ככרמב"ם (סוף פ"ג מהלכות ביכורים):

ולפי האמור יש לפרש מה שאסור להקדים תרומה לביכורים, כי בעוד שתשוקת האדם מונחת בתאוות גופניות לגמרי בלתי אפשר שיבטל חכמתו ובינתו להש"י, אלא שתחילה יש לאדם להשתדל מאוד לקבוע

בנפשו תשוקה לקדושה, ואז"כ יתן את כל הון ביתו, היינו חכמתו ובינתו ודעתו, באהבה, ואז רק אז אפשר להשיג הארה אלקית חכמה בינה ודעת דקדושה, אבל כל עוד שאין בו תשוקה אלקית אי אפשר להגיע לחכמה בינה ודעת דקדושה, וע"כ ביכורים צריך שיקדימו לתרומה לרמו כנ"ל, שאם אין בו תשוקה אלקית אין בו כלום, וזהו שנרגש משרע"ה על הפסקת ביכורים יותר מהפסקת תרומות ומעשרות שבטלו משגלינו מארצנו, כי זהו היתד שהכל תלוי בה, כי אפשר לאדם לקיים ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה כנ"ל, אבל בלי תשוקה לקדושה אין בידו כלום:

ובזה יש לפרש מה שתיקן שלש התפילות, שתפילה היא מלשון חיבור, כי בזה מעורר התשוקה שבאדם, וע"כ שורש התפילה הוא ז' ברכות ג' ראשונות וג' אחרונות, והברכות האמצעיות באם אינו יכול יוצא בהביננו שהיא ברכה אחת הכוללת כולן, ושבת ויו"ט ומוסף לעולם ז' ברכות לבד וזכרונות ושופרות בר"ה השייכין לתקיעות, והדיבוק שע"י התפילה מעורר תשוקה ואהבה מוסתרת שבלב האיש הישראלי הנטועה בו מן האבות הקדושים. וזה הוא תיקון החסרון בהעדר הביכורים:

L

יש ליתן טעם מה שאנו אומרים צאתכם לשלום, שלכאורה בלתי מובן מה איכפת לנו אם ישארו בעת הקידוש והסעודה, ונראה דהנה בתיקוני הזוהר כי הנשמה היתירה שבאה בשבת מלויים אותה מלאכים מעולם העליון, ויש לומר כי לאלו המלאכים אנו אומרים שלום עליכם, ושני מלאכי השרת המלוין לאדם המזכרים בש"ס שבת (ק"י ט'): הם המקבלים הנשמה היתירה מן המלאכים הנ"ל, ובטעמו של דבר הצורך למלאכים, כי לגודל מעלת הנשמה לירד לעוה"ז צריכה לאמצעי, וכמו שכתוב בספר מלכיא"ל כי הזמן שבבטן האם שגר דלוק על ראשו ומלמדין אותו כל התורה כולה הוא ממוצע בין עולם העליון לעוה"ז, וכ"כ נשמה החוורת לעולם עליון צריכה לאמצעי והוא גן עדן

ז, ויין
כבש"ס
ם ז"ל
ית דגן
ויוסף
ושבעת
לקוטי
ז"ל:
נו ז"ל
זי אף
עוה"ז,
ז תיוון
לשבח
פ"ט,
קשים
יניכם
כאורה
לבוש
דומה,
וא"כ
היתה
אחיוה
כנגדה
ברח
ויברח
עומתו
- מים
לברוח
נו י"ל
לזכות
אשר
עלתה
ישבת,
מעשה
עומתו
יאכל
עוה"ב
:
לבל
א הן
זוהי
ועלות

17

1. אגד עמהם מין חמישי וכבר הזכרתי זה הרבה י'ה לרגלי מהותו שהיבר 2. למשמרת ולא רצה 3. וש סדום כלל. וכך יש ראל, כי מלך הוא המחבר 4. גם זה בלשון עוצר כמ"ש 5. ור בעמי שפירש"י שלא 6. מלך ר"ת מוח לב כבד 7. יוח ונשמה, ובמה שהוא 8. וחו ונשמתו להשיי בזה 9. ב' ישראל להתאחד בכלל 10. דים בידו, כי המלך לבו 11. כמ"ש הרמב"ם (פ"ג מהל' 12. גביא התאחדות עליונים 13. (במדב"ר פ' ט"ו) משל 14. על גבי הספינות כל זמן 15. פלטין שע"ג עומדת 16. אלך ישראל הוא מרכבה 17. ו מאחדת, ומקשרת עולם 18. ה התחברות והתקשרות 19. י' יתאחד ג"כ מה שאינו 20. ה שהמלך עושה משפט 21. או לזה ע"י דקות החכמה 22. נעשה ג"כ בירור מי הוא 23. זה מה שאינו ראוי ליקח 24. עומק המשפט, ע"כ נמסר 25. למלך כנ"ל: 26. תן טעם למה נזדמן נסיון 27. שיפר ליוסף, כי מדתו של 28. ו העולמות כידוע ממדת 29. זחבר ג"כ מה שאינו ראוי 30. זה, ובמה שלא רצה 31. ו ראוי זכה שדבר שאינו 32. תחבר אליו, וכמו שהגיד 33. וצלה"ה בפירוש מה 34. קי"ח: עין שלא רצתה 35. שאינו שלו תזכה ותאכל 36. כמו שלא רצה שיהי לו 37. למה שאינו ראוי זכה 38. ותרחקין מגבול קדושתו, 39. ש בשילה בכל הרואה. 40. לטני רוגז ומארי דדינא

כלהו ערקין ואתעברו מינה, וכן הוא גם בפרטות כל איש ואיש לעומת שהוא שומר שבת לבל יצא מגבול קדושתו, זוכה ישכחות חיצונים אינן יכולין להתקרב אליו ועוד בורחים מפניו: ויש לומר שענין שמירת הברית שעמד לו ליוסף הצדיק, וענין משפט שעמד למלך, לבל יתאחד מה שאינו ראוי באחדותם, בני בקתא חדא גינהו, עפי"מ שהגדנו במק"א שפגם הברית נקרא גול שגזול את הרוחניות שבמוחו, ומובן ששמירת הברית כראוי ובזמן הראוי הוא כענין משפט לברר כנ"ל. ויש לומר עוד דתרווייהו כענין שני האותות מילה ותפילין דתרווייהו צריכי אלא שלזה הא ברישא ולזה הא ברישא אחר, ואפשר לומר שזה שנמסר לאאע"ה לתקן חטא פגם ברית של אדה"ר כמ"ש מהר"ל מהאי טעמא הוא שזה שמירה למהותו לחבר את כל באי עולם כנ"ל, וכן מה שנצטווה על מצות מילה נמי מהאי טעמא הוא, ובזה יתבאר דברי הש"ס חולין (פ"ט.) בשכר שאמר אברהם אבינו אם מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו לשתי מצוות חוט של תכלת ורצועה של תפילין: ולפי האמור יובנו דברי זוה"ק (ח"א צ"ג:) מאן דנטיר להאי את קיימא מלכו אתגטרת ליי, דהיינו טעמא משום דתעודת המלך הוא לחבר העולמות, ובשמירת הברית נעשה מוכן לענין זה, וכן נמי מה דאיתא בזוה"ק (שם צ"ד.) בגין דהאי זאת לא נטר ליי דוד מלכא כדקא חזי מלכותא אתעדי מיני כל ההוא זמנא, נמי מהאי טעמא הוא שמאחר שנסתלקה השמירה שוב אינו ראוי לחבר העולמות עד שנתתקן וחזר למלכותו: והנה בשמות רבה (פ' כ') ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם, אין אדם אלא יוסף שנאמר אוהל שייכן באדם וכתיב וימאס באוהל יוסף, וכבר אמרנו כי ידוע שאדם הוא המחבר את כל הבריאה עליונים ותחתונים באשר הוא כלול מהכל ובו חלק מהכל, וע"כ נברא באחרונה, ושם אדם מורה על זה היינו אות ד' מורה על ד' יסודות המחברים בגופו, אות מ' מספרו ד' עשיריות

מורה על ד' יסודות נפשו מן העליונים כבוזה"ק שהנפש נמי יש בה ד' יסודות עליונים, ובאשר הם מעליונים באו בעשירות שכל יסוד כפול עשרה, אות א' מורה על צלם אלקים המאחד את כל אלה, ואך בצלם יתהלך איש, ובהסתלק הצלם מתפרדים היסודות ואז הולך האדם אל בית עולמו, וזה צורת האדם ותעודתו, ואלמלא חטא אדה"ר הי' הוא המחבר לגמרי את כל העולם עד שלא הי' עוד אפשרות להפרד והיו כל הברואים דבקים בהסיבה הראשונה, וזה הי' חיותם וקיומם לעולמי עד, ומחמת החטא נשתנה הענין והתחיל התיקון מאאע"ה, ואפשר מהאי טעמא נקרא אאע"ה נמי אדם כמ"ש (יהושע י"ד) האדם הגדול בענקים שדרשו (בר' פ' י"ד) זה אברהם, אבל עוד לא נתתקן לגמרי עד שבא דוד המלך ע"ה ותיקן החיבור בשירותיו ותשבחותיו, ועוד לא נתקן לגמרי עד שיבוא משיח ב"ד בב"א, ונרמזו בר"ת אדם אידם דוד משיח, וע"כ יוסף הצדיק שמדתו היתה לחבר נמי את האוהל להיות אחד בצד מה כנ"ל נקרא ג"כ אדם בהחלט, וזה שטענו נושאי ארונו של יוסף אנתנו טמאים לנפש אדם, היינו איש המחבר, ע"כ אינו בדין שיגרום זה לנו פירוד, היינו להפרד מקהל ישראל לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו:

והנה כמו שהיתה כוונת הבריאה בכלל, כן היא תעודת כל אדם בפרט לפי שורש נשמתו לחבר הכל להשיי, והיינו ע"י שהוא מאסף ומאחד ומחבר את עצמו מוח ולב וכבר [שהם משכן נפש רוח ונשמה] ר"ת מלך, להיות מלך ומושל על עצמו להטותם לרצון השיי, כמ"ש (משלי ט"ז) ומושל ברוחו מלוכד עיר, בזה עצמו הוא מטה את כל העולם כולי או עכ"פ הדבקים בשורש נשמתו לרצון השיי, וזה עצמו הוא ענין הקרבנות, קרבן הוא, כשמו מלשון קירוב כבוזה"ק (ה' ע"א וע"ב), וכן בתפלה שהוא במקום הקרבן, וע"ז מורה לשון תפלה מלשון נפתולי אלקים נפתלתי בהיפוף איתון כמו שבא בספה"ק, וזה תעודת כל אדם איש לפי מצבו ובחינתו בלי יציאה מן הכלל: L

שם המשפחה שנה תכזה

אבל הסהרה מבחינת הצורה היא בטבילה. ודפחיה. ולפי הדברים האלה תובן שמירת אברהם עירובי חצירות ועירובי תחומין. היינו הוצאה ותחומין שהם מצד הצורה השכלית ואאע"ה שמר השבת מצד השלמת שכלו כנ"ל ע"כ שמר גם זה, והיינו רבותא מיתר הלכות שבת. ואפי' להגירסא עירובי תבשילין נמי נוכל לומר דהיינו הרבותא עצמה שהרי אין שינוי במעשה זה שמבשל ביו"ט לשבת אם הניח עירוב תבשילין או לא. והוא דומיא דהוצאה ותחומין. ולפי"ז יובן שלא מצינו ענין טבילה במים רק באברהם אע"ה כמ"ש הוזה"ק (ק"ב:) שהי' לו מעיינא דמיא ומאן דצריך טבילה הוה מדכי לי, והיינו מטעם הנ"ל וכמ"ש לעיל בשם הרמב"ן: ← 7 והנה אאע"ה הנחיל כל אלה לזרעו אחריו שע"י קבלת התורה ישתלמו בשלשת אלה, וע"כ נמצאות ג' מצוות אלו בכל איש ישראל, ארץ ישראל, מילה ושבח. והיינו עפ"י דברי כ"ק אבי אדומ"ר וצללה"ה שהוכיח דבכל מקום שדעתו של אדם משתוקק לשם נחשב כי הוא שם, ממתניתין דעירובין (פ"ד מ"ז) הי' מכיר אילן או גדר ואמר שביתתי בעיקרו קונה שם שביתה כאילו הי' שם בפועל. וכן הוא בכל ישראל אפי' יושבי חו"ל מאחר שכל תפילתם היא דרך ארצם ומתפללין תמיד על עליית ישראל לארצנו ולטעת אותנו בגבולינו, נחשב כאילו כולנו שם. ומילה ושבח כמשמעו. ע"כ יכול כל איש להשתלם בגוף ונפש ושכל. ועם זה יובנו דברי המדרש (פ' מ"ו) ונתתי לך ולזרעך אחריו את ארץ מגוריו, ר' יודן אמר חמש אם מקבלים בניך אלהותי אני אהי' להם לאלוה ולפטרון, ואם לאו לא אהי' וכו', אם נכנסים בניך לארץ הם מקבלים אלהותי ואם לאו אינם מקבלין, אם מקיימין בניך את המילה הם נכנסין לארץ ואם לאו וכו', אם מקבלין בניך את השבת הם נכנסין לארץ. הרי שחשב ג' אלה לקבלת אלקות א"י, מילה, ושבח.

כי ג' אלה הן שלימות כל חלקי האדם גוף ונפש ושכל כנ"ל: ליש להתבונן עוד בשינוי הסדר שבין אאע"ה לבין בניו אחריו. באאע"ה הי' הסדר א"י, מילה, ושבח, שהרי בראשונה נצטוו על א"י ואח"כ על המילה ואח"כ מצינו בו שמירת שבת כנ"ל. ובורעו אחריו הסדר להיפוך, ראשונה היא שבת שאין שבעת ימים קודם המילה בלי שבת, ובמדרש (ויק"ר פ' כ"ו) טעם למילה בשמיני כדי שתעבור עליו שבת אחת, ואח"כ מילה, ואח"כ כשיגדיל ותהי' דעתו על א"י כנ"ל, כי אף הנולדים בא"י נראה שאז נשלמת מצות ישיבת א"י אם דעתו לכך. כי מאחר שתאמר שאפי' הדרים בחו"ל אם דעתם על א"י נחשב כאילו הם בא"י, כמו כן תאמר להיפך שאפי' יושבי א"י אם דעתם על חוץ לארץ נחשב כאילו הם בחוץ לארץ, ומאחר שעיקר ישיבת ארץ ישראל הוא אם דעתו לכך, מובן שעיקר ישיבת א"י נחשבת כשיגדיל ותהי' דעתו לכך. וא"כ הסדר הוא לגמרי להיפוך. והטעם בזה מובן שאאע"ה הוא עלה במעלותיו ממטה למעלה, וע"כ מעלין בקודש, ראשונה שלימות הגוף ואח"כ שלימות הנפש ואח"כ שלימות השכל, אבל זרעו אחריו שבאים מפאת זכותו של אאע"ה ומשפיעין להם מן השמים קדושת גוף ונפש ושכל, ותדע שהרי הקדושה באה בהם בעודם קטנים כשנולדו כנ"ל וא"כ הקדושה היא מלמעלה למטה, וע"כ ראשונה היא קדושת הנשמה והשכל אף שעדיין אין בו השכל מ"מ הקדושה באה תיכף בעת השבת הראשונה, ואח"כ הנפש ואח"כ הגוף:

במד"ר (פ' מ"ב) וכן הוא ברמב"ן שארבעה המלכים אמרפ"ל וחבריו הם דוגמא לד' מלכויות, וכמו שהם נפלו ביד אברהם כן סופן של ארבע המלכויות ליפול ביד ישראל, וכאשר נתבונן בסדר הפרשיות של מלחמת ד' מלכים נראה

שם משמואל

ענה גרע

מז. מתוך כל האמור בזה נמצא כי דרגא זו דגאון יעקב יש לה שני גילויים: (א) במצב של עולם התיקון של ישיבת שלמה על כסא השם, כמבואר בפרק הראשון של זה המאמר, (ב) במצב של עולם התהו של בשר רבי עקיבא הנשקל במקולין, כמבואר בפרק השלישי של זה המאמר. והופעת אורם של שני הגילויים הללו גם יחד ביום ראש השנה היא חלה. עלה אלקים בתרועה השם בקול שופר. יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב מלה.

מאמר ה

7 ← א. בין כל כתבי הקדש מיוחד הוא ספר התהלים בזה שכל עצמו אינו אלא דבורים בין אדם לקונו. בעשר לשונות של שבח ובעשרה מיני ניגון נאמרים הם הדבורים הללו ומובנים הם הדבורים הללו על כל מיני נושאים שבעולם ובודאי שכל דבור הכא מתוך הנפש אל השי"ת הרי בואו ממעמקי הנפש שבח הוא לו. רחמנא לבא בעי. ובכל זאת לא מצינו בשום דבור מכל דבורי ספר התהלים שיפרש את עצמו שהוא בא ממעמקים מלבד במקום שהדבורים סובבים הולכים מסביב לענין סליחת עונות. הפרק היחידי אשר ענין ממעמקים משמש פתיחה לו הוא הפרק הדין על אודות פדיות ישראל מעונותיו על ידה של הסליחה. ברי איפוא, כי ישנו גורם מיוחד המקשר את דיבורי האדם על אודות סליחת העונות עם מעמקי הנפש. מה טיבו של קשר זה?

ב. בדברי חז"ל מצאנו כי תורה לגבי תפלה הרי היא כמו חיי עולם לגבי חיי שעה, ופירש רש"י תפלה היא חיי שעה משום שהוא מתפלל על צורך חיי שעה כגון מזונות ורפואה. והדברים הללו תמוהים הם לנו בתרתי; הרי מתפללים גם כן על חיי עולם כגון דעת, תשובה, והצלחה בלימוד התורה, ועוד דלפי זה, אין הניגוד בין חיי עולם וחיי שעה משתייך דוקא להיחס בין תורה לתפלה, כי

פסוק צחק - ראש הערה
העלוי הולך בצח

הלא דבר זה נוהג הוא גם בשאר מצוות דלפירושו זה כל המצוות כולן מלבד תפלה נכללות הן בחיי עולם במובנו זה.

ג. ובכדי לעמוד על מהלך הדברים יש לנו להקדים דבריו של המהר"ל בספר הנתיבות על הך דמבואר בגמרא דההולך אל בית הכנסת הרחוק יקבל שכר פסיעות על המרחק אף על פי שיש לו בית הכנסת קרוב לביתו. וכתב על זה המהר"ל דמי שיש לו שתי סוכות והולך לסוכה הרחוקה אינו משתכר בהליכתו להרחוקה. והסברת דבר זה באה בלשונו של המהר"ל בקיצור נמרץ „מפני שהשי"ת מצוי בבית הכנסת ולכן דוקא בבית הכנסת אמרו כן כי ההולך לבית הכנסת נמשך הוא אחרי השי"ת". ולנו אין הדברים הקצרים מספיקים להבהרת ענין זה. אלא דהדברים הללו בנויים הם על יסודה של ההבדלה בין התוכן של קרבת אלקים בעבודת ה' בכלל והתוכן של קרבת אלקים בעבודת התפילה בפרט. כי בעוד אשר המצב של קרבת אלקים דעבודה בכלל, נוצר על ידי קיומם של המצוות הנה מצות התפילה מתקיימת על ידי יצירת המצב של קרבת אלקים. ורואים אנו דבר זה מכמה הלכות בדיני התפילה כי לכמה דברים כל זמן שלא עקר את רגליו הרי הוא בעומד באמצע התפלה. ולשון הפוסקים בזה דעדיין עומד לפני המלך מיקרני. והלא כרי הוא כי לאחר שפסק פומיה מתפילה נגמרה מצותו ובכל זאת הרי הוא עומד לפני המלך עדיין, כודאי דלא יצויר ככהאי גוונא בשאר מצוות. והיינו כמבואר לעיל דקרבת אלקים דשאר מצוות בקיומן היא גנוזה מה שאין כן בתפילה דהויא מצד עצמה מעשה של קרבת אלקים ועל כן צריכים אנו לפעולה מיוחדת כגון עקירת הרגלים לבטל מצב זה של קרבת אלקים הנוצר על ידי מעשה התפילה. ובדברי חכמים נקרא דבר זה כלשון נפטר מרבו.

ד. ומתוך כל האמור בזה אנו באים לקביעת הגדרתה של קדושת בית הכנסת. דאין סוף ענינו של בית הכנסת מקום מיוחד לקיום מצוות תפילה אלא סוף ענינו הוא בזה שהוא מקום מיוחד לעמידה בפני המלך ומציאות מקום של קרבת אלקים. וכאן הגענו לשרשו של החילוק בין ההליכה לסוכה ובין הליכה לבית הכנסת. דיעוין ריטב"א סוכה דעולה לרגל נקרא עוסק במצוה ממש ולא עוסק בהכשר מצוה. יעו"ש. וחזינן מזה דאף על גב דגוף המצוה הוא היותו

נמצא בעזרה מכל מקום להתקרב הוא הוא גופו המרחק, וקורבה פירושו הקורבה, ההליכה היא שנתבאר לעיל דקדוש של קרבת אלקים (מו שבו מתקיימת מצוותו דבשעה שאנו דנים לע וכגון ההולך למול אה קרבת אלקים ההליכה שחלק המהר"ל דההולך נב דההולך לבית הכ דההולך אל בית הכנ דההליכה לסוכה אינה סוכה יותר קרובה הר רשות, מה שאין כן ב המשכה אחר השי"ת, שהיתה לו עצה למנוע

ה. והנה כמו המצוות בכלל כהרי כ בתורה נמצא צד שי דהתעסקות במצוות פ בתורה פירושה השת ועל דרך זה יש לתפו היהם בין חיי עולם ל של תורה ותפילה שנ שאינו נמצא בכלליות לתורה ולתפילה הוא ד הדברים כך הוא: הרי דכוללת היא גם את ה עומדת הבקשה למילוי יכלתו של אדם נמנית

נמצא בעזרה מכל מקום אין ההליכה בגדר הכשר, משום דהילוך בכדי להתקרב הוא גופא דעובדא של התקרבות. דהילוך פירושו מיעוט המרחק, וקורבה פירושה בלי מרחק. והיכא דענין המצוה הוא מציאות הקורבה, ההליכה היא התעסקות בגוף המצוה ולא במכשיריה. ומכיון שנתבאר לעיל דקדושתו של בית הכנסת הוא מפאת היותו מקום של קרבת אלקים (מצב זה של קרבת אלקים מצד עצמו ולא מצד שבו מתקיימת מצוותה של תפילה) הרי שההליכה לבית הכנסת נהי דבשעה שאנו דנים לענין קיום מצות תפילה לא הוי אלא הכשר מצוה וכגון ההולך למול את בנו אבל מכל מקום לענין הליכה למקום של קרבת אלקים ההליכה בעצמה הויא מעשה של התקרבות. וזה הוא שחלק המתור"ל דההולך לסוכה רחוקה אינו משתכר בהליכתו אף על גב דההולך לבית הכנסת רחוק נוטל שכר פסיעות יתירות משום דההולך אל בית הכנסת „גמשך אחר השי"ת". והיינו כנ"ל דמכיון דההליכה לסוכה אינה אלא עצה לקיום המצוה ממילא מכיון דיש לו סוכה יותר קרובה הרי כל הפסיעות היתירות אינם אלא פסיעות של רשות, מה שאין כן בההולך לבית הכנסת דעצם ההליכה הויא מעשה המשכה אחר השי"ת, לא נתבטלה צורתה של המשכה זו על ידי זה שהיתה לו עצה למנוע את עצמו מטרחה יתירה.

ה. והנה כמו שנתבאר כאן דלא הרי קרבת אלקים של קיום המצוות בכלל כהרי קרבת אלקים דתפילה, כמו כן הרי בודאי שגם בתורה נמצא צד של עדיפות בקרבת אלקים לגבי שאר מצוות. דהתעסקות במצוות פירושה השתייכות לרצונו של מקום והתעסקות בתורה פירושה השתייכות להכמתו של מקום הגנוזה בתוך רצונו. ועל דרך זה יש לתפוס את קביעת היחס בין תורה לתפילה שהוא היחס בין חיי עולם לחיי שעה. דנושא הענין בכאן הוא הצד השוה של תורה ותפילה שבשניהם נמצא צד של עדיפות בקרבת אלקים שאינו נמצא בכלליות המצוות. והחילוק של חיי עולם וחיי שעה ביחס לתורה ולתפילה הוא ה"לא הרי" הבא אחרי הצד השוה הנ"ל. ומהלך הדברים כך הוא: הרי תוכנה של תפילה הוא בקשת צרכיו, אף על גב דכוללת היא גם את השבח וגם את ההודאה מכל מקום הרי באמצעותה עומדת הבקשה למילוי צרכיו של אדם. נמצא דאף על גב דבכל הענינים יכלתו של אדם נסנית על צד שלימותו, ואילו צרכיו של אדם נמנים

על צד חסרונו ; מכל מקום בענין התפילה יכולת העמידה לפני המלך ניוזנית דוקא מחסרונו. ולו יצויר אדם שאינו חסר לו כלום, הרי שלימות זו של עמידה לפני המלך נעולה היא לפניו. ויש לנו בכאן שלימות הסמוכה על שלחנו של החסרון ומתפרנסת ממנו. והם הם הדברים שכתב רש"י דתפילה הרי היא חיי שעה משום דהוא מתפלל על מזונות. והיינו כנ"ל דצורך שעה של מזונות בידו ליצור את החיים של קרבת אלקים דתפילה, כנגוד לקרבת אלקים דתורה הנוצר דוקא על ידי שלימות ואדרבא כל חסרון וצורך גריעותא הוא אצלו (עיון בכורות מ"ד ע"ב בדרישה דעקר ועקרה).

1. ורכינו יונה במנין עקרי התשובה שלו מונה לעיקר הי"ז את התפילה דהיינו שבעל התשובה צריך להתפלל על מחילת עונות ומביא מקור על זה בדברי קבלה. ובודאי שכוונתו של רכינו יונה בזה לחדש כי התפילה שבעל התשובה מתפלל על מחילת עונות משתייכת היא לעבודת התשובה שלו. דהלא עצם הדברים שיש לו להכעיל תשובה להתפלל על מחילת עונות דבר פשוט הוא. דנחיצותם של מחילה, סליחה, כפרה, איננה פחותה מנחיצותם של עניני בני חיי ומוזני המחייבים את התפילה, אלא שהחידוש של העיקר הי"ז הוא שתפילתו של הבעל תשובה איננה מתחייבת מחמת מצות התפילה גרידא אלא שגם מצות התשובה מחייבת היא את התפילה על מחילת עונות.

2. וקלימתו של חידוש זה לתוכת של הנפש המתעסקת בעבודת התשובה היא על ידי ההסברה הגנוזה כמהלך הדברים שנתבאר לעיל. דהלא פשוט הוא, כי ההיקף הרחב של "תקון המעוות" כולל בתוכו כל אפשרות של ניצול הרע לצד הטוב. ומכיון שכל חטא עושה את האדם לבעל חסרון והחסרון הזה יוצר בתוכו את הצורך למחילה, סליחה, וכפרה, ובפיהם של החסרון והצורך הלא גנוז הוא המפתח לקרבת אלקים של עמידה לפני המלך, הרי נמצא כי בשעה שבעל התשובה מתפלל על מחילת עונות הרי הוא מהפך את החסרון שגם לו החטא למכשיר השלימות של קרבת אלקים. כל הלל נוצר בהכרח על ידי ריקניות ; אלא שבשעה שממלאים את הריקניות מילי מעלייתא הרי החלל נהפך לכלי קיבול דוקא על ידי הריקניות הקודמת. על ידי

החטא האדם מתרוקן הזו לכלי קיבול של התשובה עומד לפני חובת התפילה מן מחילת עונות כדרך חובת התשובה היא שבו לכלי קיבול על לתשובה.

ה. וכאן מן אודות סליחת העוונות על עצמו כי נאמר כי אין המעמקים הל הם להורות על מדר. החסרון שנגרם על בה במדה תהא הו הפיכה של הריקני התימתו של הפרק ישראל מכל עונותיו בהכרח שיש בו ענין ממעמקים נפקעת כ קיבול. והוא יפדה א

א. דבר פש את החרטה לעבר וא כן דבר פשוט הוא כ מחרשתה של התש הפנימיים שהצמיחו

החטא האדם מתרוקן מצורתו ויש לו לאדם דרך להפוך את הריקניות הזו לכלי קיבול של קרבת אלקים. הפיכה זו נעשית בשעה שבעל התשובה עומד לפני המלך, מלכו של עולם, ומתפלל על מליחת עונותיו. חובת התפילה מחייבת היא את בעל התשובה להתפלל על מחילת עונות כדרך שהיא מחייבת אותו להתפלל על שאר צרכיו, הרי חובת התשובה היא היא המחייבת את החוטא להפוך את הריקניות שבו לכלי קיבול על ידי תפילתו וככה הולכת היא התפילה ומתהפכת לתשובה.

ח. וכאן טמון הוא הגורם המיוחד המקשר את הדיבורים על אודות מליחת העוונות עם מעמקי הנפש עד אשר הפרק היחידי המעיד על עצמו כי נאמר ממעמקים הוא דוקא אותו הפרק העוסק במליחת. כי אין המעמקים הללו מתפרשים בתור מעלת התפילה אלא שמכוונים הם להורות על מדרגת התשובה. כי בה במדה אשר התרגשה בעומק החסרון שנגרם על ידי החטא תהא מושרשת יותר בעמקי הנפש — בה במדה תהא העמידה לפני המלך עמוקה יותר. וממילא כי גם ההפיכה של הריקניות לכלי קיבול תחדר למעמקים יותר פנימיים. התימתו של הפרק הזה הפותח ב"מעמקים" היא "והוא יפדה את ישראל מכל עונותיו". התימה זו בפתחה היא נעוצה: כל פדיון בהכרח יש בו ענין של חליפין ותמורה, זה תחת זה. על ידי הקריאה ממעמקים נפקעת מן החלל תורת ריקניות, ונתפסת בו תורת בית-קיבול. והוא יפדה את ישראל מכל עונותיו.

מאמר ו

א. דבר פשוט הוא כי שורת הדין של תשובה אינה מחייבת את החרטת לעבר ואת הקבלה לחבא רק בנוגע לגוף מעשה החטא. וכמו כן דבר פשוט הוא כי שבה הוא לו להבעל תשובה אם הוא מעמיק את מחרשתה של התשובה לתוך נפשו, ועוקר משם את אותם הכחות הפנימיים שהצמיחו את המעשה בפעל של החטא. החשקפה הראשונה

וך אדם
 ו דורות
 ל עליות
 זורה אני
 (ב) נאווה
 ו דורות
 זאבות⁸³³
 לדורות.
 זאבות⁸³⁴
 ז הארה

 ה כו' ה'
 "ל (מגילה
 זן בענינו
 אה משה
 'ליחרב,
 והקריאה
 ית שהיה

 ז, ודרשו
 'היראות.
 ות, אבל
 גלינו מן
 יום טוב
 צ לשים

 (ט) כה'
 ז, אלר

 ה בפסוק.
 ודה המון
 גדודי בני
 מאברהם.

מועדות שנקראו מקראי קודש (ויקרא כג, ד),
 וכן כתיב (תהלים קטז, ב) ובימי אקרא,
 בימים טובים שנתת לנו כדאיתא במדרש
 תהלים (שם), כי המועדות שלנו הם⁸³⁵,
 דכתיב (ויקרא שם) אשר תקראו אתם⁸³⁶,
 ונקראו בימי, לכן באלה הימים הקב"ה
 קרוב אלינו ביותר:

שמעתי מפי מו"ז ז"ל בפסוק (תהלים קיג,
 ז ח) מאשפות ירים אביון
 להושיבי עם נדיבים, כי הקב"ה מקים
 ומרים הרצונות של בני ישראל המונחין
 באשפות, ומהפכן להתנדב רצונם אליו
 יתברך כו'⁸³⁷.

ולבאר יותר, כי חז"ל (ויקרא לד, ה) אמרו
 טעם 'אביון' התאב לכל דבר, כי השפל
 בדעת תאב לכל דבר, אבל כשהקב"ה
 מאיר עיני האדם לדעת האמת, מואס
 ממילא בהבלי עולם.

וזה היה עיקר גאולת מצרים, כמאמר
 שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים
 הקב"ה, ועל ידי זה ההתלהבות נגאלו

ויצאו לחירות משיעבוד הסטרא אחרא
 ותאוות הבלי עולם.

וכמו כן בעליות רגלים דכתיב (שיר
 השירים ז, ב) מה יפו פעמיך כו' בת נדיב⁸³⁸,
 ועל ידי זה הנדיבות מאסו בהבלי עולם
 והניחו כל הרצונות אחרים, וזהו
 'בנעלים'⁸³⁹ שנעל כל הנדיבות שלא לה'
 המה, כמו שכתבנו במקום אחר⁸⁴⁰
 בפירוש ולא יחמוד איש את ארצך (שמות
 לד, כד)⁸⁴¹.

וכתיב (תהלים קיג, ט) מושיבי עקרת
 הבית, דרשו חז"ל (פסחים ק"ח, ב) אמרה
 כנסת ישראל עשוני בניך כחולדה הדרה
 בעיקרי בתים. ואין סברא שיהיה נדרש רק
 לגנאי. אך הפירוש כנ"ל, שהוציאו
 להנדיבות כל הרצונות שהיו מקודם
 באשפות כנ"ל מכל החורים והסדקים,
 וזהו מושיבי עקרת הבית כנ"ל:

בענין קריעת ים סוף בשביעי של פסח
 שדרשו במדרש (שמו"ר יט, ז)
 שהוא כמו שבת לשאר ימי הפסח⁸⁴²,
 שזה היה תכלית הגאולה, דמקודם יצאו

835. ע"י סוכות תרנ"ג ד"ה הימים טובים: כמו שאומרים (קידוש ליו"ט) מקדש ישראל והזמנים, ישראל
 דקדשינהו לזמנים (פסחים ק"ח, ב), הפירוש, כי הקדושה היורדת באלה הימים הוא רק בזכותן של ישראל
 וכפי הקריאה שלהם, ואיתא במדרש (שוח"ט תהלים קטז) ובימי אקרא (תהלים קטז, ב) הוא בימים טובים, שהם
 ימים המיוחדים לנו. 836. ע"י לעיל הערות 41, 42, 43. 837. ע"ע לקמן תרנ"ב ד"ה בענין
 קריעת ים סוף. וע"י סוכות תרנ"ב ד"ה מצות: כתיב (ישעיה יד, ה) ארפא משובתם אוהבם נדבה, פירש
 רש"י אתנדב לאהבתם, וכולל ב' הפירושים, שאוהב אותנו בנרבת רצונו יתברך, וגם נוטע בנו האהבה
 אליו, כדכתיב (מלאכי א, ב) ואוהב את יעקב, אוהב פועל יוצא שנוטע בנו האהבה... ושמעתי מפי מו"ז
 ז"ל בפסוק (תהלים קיג, ז) מאשפות ירים אביון, שהקב"ה עוזר לבני ישראל ומעלה את הרצונות של בני
 ישראל שהיו מונחין באשפות והבלי עולם, ועל ידי תשובה הקב"ה מעלה אותם להיות מתהפך לאהבתו
 יתברך להושיבו עם נדיבים כו' (שם ח), ודפח"ח. 838. ע"י סוכה מט, ב הובא לעיל הערה 266.
 839. ראה לעיל הערה 822 שדרשו חז"ל 'בנעלים' מלשון נעילה וסגירה במנעול. 840. ע"י לעיל
 תרל"ט ד"ה בפסוק מה יפו. 841. "ולא יחמוד איש את ארצך בעלתך לראות את פני ה' אלהיך
 שלש פעמים בשנה". 842. הובא לעיל הערה 190.

ח כונו
 קני קינג